

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία με θέμα :

«Η χρηματοοικονομική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των Οργανισμών τοπικής Αυτοδιοίκησης της περιφέρειας της Μακεδονίας».

Φοιτήτριες:

Ρουμπούλα Ζωή (Α.Μ 15907)

Κουλουριώτη Αικατερίνη (Α.Μ 16130)

Επιβλέπων:

Σμαράιδος Βασίλειος

Μεσολόγγι 2017

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι ΟΤΑ αποτελούν οργανισμοί που δραστηριοποιούνται για την ικανοποίηση του δημοτικού συμφέροντος και των διαφόρων αναγκών των δημοτών. Λειτουργούν όπως οι κοινές επιχειρήσεις αφού στην δραστηριότητα που εκτελούν κάθε φορά τηρούνται υποχρεωτικά βιβλία γ' κατηγορίας εκδίδοντας τα ανάλογα στοιχεία και δημοσιεύοντας ισολογισμό κατ' έτος στη τοπική εφημερίδα. Τα έσοδα των ΟΤΑ αντλούνται από διάφορες πηγές χρηματοδότησης οι οποίες είναι φόροι-τέλη, δανεισμός, επιχορηγήσεις και διάφορες επιχειρησιακές δραστηριότητες (δημοτικό θέατρο, ύδρευση). Η Ελλάδα αποτελείται από έναν μεγάλο αριθμό ΟΤΑ. Η περιφέρεια της Μακεδονίας είναι δεύτερη σε πληθυσμό περιφέρεια της Ελλάδας. Η περιφέρεια καταλαμβάνει έκταση 18.811 τ.χμ. και ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 1.880.058 κατοίκους, σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη απογραφή της ΕΣΥΕ (2001).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η χρηματοοικονομική ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των δήμων αποτελεί σημαντικό στοιχείο εξαγωγής συμπερασμάτων. Η σημαντικότητα της χρηματοοικονομικής ανάλυσης ανάγεται στη δυνατότητα εντοπισμού των προβλημάτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας επιχειρείται η διερεύνηση και η αποτύπωση της υφιστάμενης χρηματοοικονομικής λειτουργίας των Ο.Τ.Α., χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τη μελέτη περίπτωσης των Δήμων της περιφέρειας της Μακεδονίας μέσω της ανάλυσης των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων οικονομικών ετών 2011-2014. Χρησιμοποιούνται επιλεγμένοι αριθμοδείκτες για την περαιτέρω ανάλυση των οικονομικών τους στοιχείων. Τέλος, εξάγονται τα γενικά συμπεράσματα της εργασίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Χρηματοοικονομική ανάλυση, Αριθμοδείκτες κυκλοφορούντος ενεργητικού, Δείκτες Διαθέσιμων, Δείκτες Άμεσης Ρευστότητας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο 1 ^ο Λογιστική ΟΤΑ.....	9
1.1 Γενικά χαρακτηριστικά των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.....	9
1.2 Οι αλλαγές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	9
1.3 Πηγές χρηματοδότησης των ΟΤΑ.....	9
1.4 Μετάβαση από το απλογραφικό λογιστικό σύστημα, στη λογιστική βάση των δεδουλευμένων.....	11
1.4.1 Διπλογραφική (Διπλογραφία ή Διγραφική) Μέθοδος.....	12
1.4.2 Διαφορές Απλογραφικού και Διπλογραφικού τρόπου.....	13
1.4.3 Το προεδρικό διάταγμα 315/1999.....	13
1.5 Μέγεθος των ΟΤΑ.....	15
1.5.1 Πρωτογενείς παράγοντες προσδιορισμού του μεγέθους των ΟΤΑ.....	16
1.5.2 Δευτερογενείς παράγοντες προσδιορισμού του μεγέθους των ΟΤΑ.....	16
1.5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του μικρού μεγέθους.....	16
Κεφάλαιο 2 ^ο Ανάλυση οικονομικών στοιχείων Ο.Τ.Α. με αριθμοδείκτες.....	18
Τι είναι οι αριθμοδείκτες.....	18
1.6 Δείκτης Αυτονομίας.....	19
1.7 Δείκτης Λειτουργικής Αυτονομίας.....	20
1.8 Δείκτης Εισπρακτικής Αυτονομίας.....	20
1.9 Δείκτης Εξάρτησης.....	21
1.10 Δείκτης Συνολικά έσοδα ανά κάτοικο.....	21
1.11 Δείκτης Ίδια Τακτικά ανά κάτοικο.....	22
1.12 Δείκτες Ανθρωπίνων Πόρων.....	22
1.12.1 Κόστος Ανθρώπινου Δυναμικού.....	22
1.12.2 Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού.....	23
1.12.3 Δείκτες αποτελεσματικότητας.....	24
1.12.3.1 Δείκτης οικονομικής επίδοσης.....	24
1.12.4 Δείκτες αποτελεσματικότητας Επενδύσεων.....	24
1.12.4.1 Δείκτης επενδυτικής προσπάθειας.....	24
1.12.5 Δείκτης Ρευστότητας.....	25
1.12.5.1 Δείκτης γενικής ρευστότητας.....	25
1.12.6 Δείκτης δραστηριότητας.....	25
1.12.6.1 Δείκτης ταχύτητας εισπράξεως απαιτήσεων.....	25
1.13 Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσης.....	26
1.14 Κατάσταση Ισολογισμού Τέλους Χρήσης.....	26
1.15 Το προσάρτημα του ισολογισμού.....	27
1.16 Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων.....	27
1.17 Κατάσταση Λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης.....	28
Κεφάλαιο 3 ^ο Τοπική Αυτοδιοίκηση στο νομό Θεσσαλονίκης και σε άλλους νομούς της Μακεδονίας.....	29
2.1 Η περιφέρεια Ημαθίας.....	30
2.2 Ο Νομός Θεσσαλονίκης.....	31
2.3 Ο Νομός Κοζάνης.....	32
2.4 Ο Νομός Πέλλας.....	32
2.5 Νομός Πιερίας.....	33
2.6 Νομός Καστοριάς.....	34
2.7 Ο νομός Χαλκιδικής.....	35
2.8 Ο νομός Γρεβενών.....	36

Κεφάλαιο 4ο Αριθμοδείκτες Ρευστότητας.....	38
4.1 Γενικά	38
Γενική Ρευστότητα: Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις.	39
2. Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	40
3. Δείκτης Διαθεσίμων	42
4.10 Ανάλυση Αριθμοδεικτών Γενικής Ρευστότητας.....	44
4.11 Ανάλυση Αριθμοδεικτών Άμεσης Ρευστότητας.....	45
4.12 Ανάλυση Δείκτη Διαθεσίμων.....	46
4.13 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2011	47
4.14 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2012	48
4.15 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2013	49
4.16 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2014	50
4.17 Γενικά Συμπεράσματα.....	51
<u>Βιβλιογραφία .....</u>	<u>53</u>

ΠΙΝΑΚΕΣ

▪ ΠΙΝΑΚΑΣ 1.	10
▪ ΠΙΝΑΚΑΣ 2.	29
▪ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.	29
▪ ΠΙΝΑΚΑΣ 4.	30
▪ ΠΙΝΑΚΑΣ 5.	32

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα δημοσιονομικά περιθώρια της χώρας θα παραμείνουν ιδιαίτερα στενά στο προβλέψιμο μέλλον. Η εθνική οικονομία προσπαθώντας να ανταπεξέλθει σε αυτή την κατάσταση ελαχιστοποιεί τα έξοδα και τις δαπάνες κάθε δήμου ώστε να γίνει αποτελεσματικότερη η διαχείριση των δημόσιων πόρων. Η μετάβαση των δήμων, προς τα πρότυπα και τις λογιστικές αρχές του δεδουλευμένου συστήματος ήταν σίγουρα ένα πολύ σημαντικό γεγονός που ενίσχυσε την οικονομική βιωσιμότητα των δήμων. Βάσει των στοιχείων και της ανάλυσης η Κεντρική Κυβέρνηση θα είναι σε θέση να αξιολογήσει συνολικά αλλά και συγκριτικά την οικονομική κατάσταση των δήμων και να δρομολογήσει τις κατάλληλες ενέργειες.

Στο 1^ο κεφάλαιο Της εργασίας περιγράφονται τα γενικά χαρακτηριστικά των Δήμων αλλά και η μετάβαση από το απλογραφικό λογιστικό σύστημα, στη λογιστική βάση των δεδουλευμένων καθώς και οι Πρωτογενείς και Δευτερογενείς παράγοντες προσδιορισμού μεγέθους των Ο.Τ.Α

Στο 2^ο κεφάλαιο αναλύονται τα οικονομικά στοιχεία των δήμων με αριθμοδείκτες ρευστότητας, αποδοτικότητας, δομής κεφαλαίων και δραστηριότητας (κυκλοφοριακές ταχύτητες εισπράξεων, πληρωμών, ενεργητικού), Δομή των εσόδων (λειτουργικά, επιχορηγήσεις, έκτακτα και ανόργανα) και δομή των εξόδων (λειτουργικά έξοδα, έκτακτα και ανόργανα, κατηγορίες λειτουργικών εξόδων).

Οι συγκριτικοί ισολογισμοί για κάθε Δήμο γίνεται στο 3^ο κεφάλιο με γεωγραφικά και άλλα κριτήρια, όπως το μέγεθος του δήμου και η νησιωτικότητά του. Γίνονται συγκρίσεις ανάδήμο με βάση τους δείκτες και εξάγονται τα γενικά συμπεράσματα.

Στο κεφάλαιο 5 που αποτελεί και το παράρτημα αναλύονται η διαθεσιμότητα των λογιστικών καταστάσεων των δήμων, η διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων και το είδος πληροφοριών προς διάθεση στο ευρύτερο κοινό.

Κεφάλαιο 1^ο

Λογιστική ΟΤΑ

1.1 Γενικά χαρακτηριστικά των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Όπως είναι γνωστό , η Ο. Τ.Α αποτελεί ένα οργανισμό που απαρτίζεται από ένα σύνολο ανθρώπων, που προσπαθούν όλοι μαζί για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού . Ο σκοπός αυτός αφορά για όλους τους δήμους , την παροχή τοπικών δημόσιων αγαθών και την παραγωγή κοινωνικού έργου. Απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος είναι η σωστή οργάνωση και η αποτελεσματική οργάνωση. Αυτό βέβαια συνεπάγεται την εξασφάλιση των για την ανάπτυξη της περιοχής και της αποτελεσματικής οργάνωσης.

1.2 Οι αλλαγές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η διαδικασία οργάνωσης ενός δήμου διεκπεραιώνεται στα πλαίσια του εσωτερικού περιβάλλοντος του, κατά τη διάρκεια της οποίας εντοπίζονται δυνάμεις και αδυναμίες της όλης δομής και λειτουργίας του. Πολλές φορές όμως η λειτουργία αυτή του περιβάλλοντος του δήμου επηρεάζεται από παράγοντες που δημιουργούν τα αντίθετα αποτελέσματα και πρέπει να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν πριν δημιουργήσουν καταστάσεις με δυσάρεστες επιπτώσεις στην οικονομική διαχείριση των Δήμων.

Γι'αυτό το λόγο λοιπόν κρίνεται απαραίτητη η οικονομική ανάλυση στις οικονομικές καταστάσεις των δήμων με στόχο να ενισχυθεί η οικονομική θέση τους. Αρχικά λοιπόν θα λέγαμε ότι η οικονομική ανάλυση αποτελεί μια βασική διάγνωση η οποία θα αποτελέσει τη βάση για μια συνολική ή επιλεκτική σε βάθος ανάλυση. Στην περίπτωση αυτή, συλλέγονται λογιστικές καταστάσεις και στη συνέχεια επιχειρείται η καταγραφή των μετρήσεων, και τέλος η βασική διάγνωση από τις μετρήσεις που έχει κάνει. Έτσι λοιπόν, η όλη διαδικασία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης έχει σαν στόχο να προβλέψει τη μελλοντική πορεία ενός δήμου.

1.3 Πηγές χρηματοδότησης των ΟΤΑ

Με βάση τα παραπάνω τα έσοδα των Ο.Τ.Α. πρέπει να είναι τόσα, όσα απαιτούν και οι αρμοδιότητες που εκχωρούνται σε αυτή. Σε διαφορετική περίπτωση η ΤΑ δεν μπορεί να έχει τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους ώστε να καταστεί βιώσιμη η πορεία της. Ως γνωστό, οι πόροι αυτοί, προέρχονται τόσο από κρατικές επιχορηγήσεις όσο και από αλλά

χρηματοδοτικά προϊόντα όπως για παράδειγμα είναι τα δάνεια, τα οποία αποτελούν χρήματα προς έντοκη επιστροφή . Επίσης είναι και τα φορολογικά έσοδα, τα οποία αποτελούν τη μόνη πηγή χρηματοδότησης οποιουδήποτε δημόσιου φορέα, όποτε θεωρείται ως η βασική πηγή χρηματοδότησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία εξασφαλίζει την οικονομική ανεξαρτησία και την οικονομική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α. Στην χώρα μας όμως, η σχέση των ιδίων εσόδων προς τις επιχορηγήσεις χειροτερεύει δραματικά. Φύγαμε από μια Αυτοδιοίκηση η οποία είχε τα δικά της έσοδα και πήγαμε σε μια Αυτοδιοίκηση, όπου το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της προέρχονται από κρατικούς πόρους. Αυτό σημαίνει ότι τα τελευταία χρόνια, ανέβηκε η συμμετοχή των επιχορηγήσεων και μειώθηκαν σημαντικά τα φορολογικά έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αυτό συνέβη διότι η Κεντρική Διοίκηση φρόντισε να καταργήσει φόρους ή να πάρει η ίδια φόρους που αρχικά είχε εκχωρήσει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ας παρατηρήσουμε τον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 1: Διάθρωση των Εσόδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΧΩΡΑ	ΦΟΡΟΙ	ΤΕΛΗ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΔΑΝΕΙΑ	ΑΛΛΑ
Αυστρία	16,3	21	43,7	10	5
Βέλγιο	40,75	6	44,26	0	8,99
Δανία	52,2	22,3	34,5	0	1
Φιλανδία	39,5	24	28,4	5,6	2,5
Γαλλία	42	8	29	9	12
Γερμανία	35	4	32	7	0
Ελλάδα	27	8	63	2	0
Ιρλανδία	64,2	18	5,4	4,6	7,8
Ιταλία	31	11	42	7	10
Λουξεμβούργο	32,88	24,88	33,16	8	0
Ολλανδία	15	2	83	0	0
Πορτογαλία	23	10,8	49,3	7,5	9,4
Ισπανία	29,8	18,5	27,1	14,9	9,7
Σουηδία	56	15	20	0	9
Μ. Βρετανία	25	11	53	8	4
Μέσος Όρος	35,31	13,63	39,19	5,57	5,56

Πηγή : *The financial Resources of local Authorities in Relation to their Responsibilities : a litmus test for subsidiarity . Council of Europe. 2000*

Οι εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών στα δημόσια οικονομικά, επέφεραν αναμφισβήτητα την ανάγκη για καλύτερη καταγραφή, παρακολούθηση και έλεγχο των οικονομικών των δημόσιων φορέων. Με βάση αυτό το καθεστώς η Ελληνική δημόσια διοίκηση προωθεί καινοτομίες στο δημόσιο λογιστικό σύστημα, και στο λογιστικό σύστημα των Δήμων και Κοινοτήτων, το οποίο παραδοσιακά ήταν το απλογραφικό ταμειακής βάσης.

1.4 Μετάβαση από το απλογραφικό λογιστικό σύστημα, στη λογιστική βάση των δεδουλευμένων

Η αλλαγή από το απλό λογιστικό σύστημα στη λογιστική βάση των δεδουλευμένων, είναι μέρος μιας ευρύτερης διαδικασίας μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα, σε πολλές χώρες. Η σημαντικότητα ανάγεται στην ουσιαστική της συνεισφορά σχετικά με τη λήψη αποφάσεων και τη μεγαλύτερη δυνατότητα που παρέχει στους χρήστες, για την κατανόηση των οικονομικών πληροφοριών. Βέβαια, η αλλαγή λογιστικής βάσης δεν είναι ο αντικειμενικός στόχος, αλλά σε όλες τις χώρες αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στη διαδικασία μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τον M. Peter Van Der Hoek (2005), η κυβέρνηση του Ολλανδικού κράτους από το 2001 είχε ανακοινώσει την αντικατάσταση του απλού λογιστικού συστήματος με την εισαγωγή ενός συστήματος λογιστικής σε δεδουλευμένη βάση, δηλαδή το διπλογραφικό σύστημα και μέχρι το 2002.

Το απλογραφικό σύστημα, αναγνωρίζει τις επενδύσεις κατά την ημερομηνία των δαπανών, ενώ το διπλογραφικό σύστημα καταγράφει την κατανομή του κόστους των επενδύσεων σε βάθος χρόνων με τη μορφή της απόσβεσης των στοιχείων τον ενεργητικού.

Σύμφωνα με τους J. R. Christiaens και C. Vanhee (2002) στο βελγικό κράτος κατά τα τελευταία χρόνια ένας αριθμός βελγικών οργανισμών τον Δημόσιου τομέα έχει δεχτεί την αντικατάσταση από την ταμειακή λογιστική σε δεδουλευμένη βάση από την 1η Ιανουαρίου. Σε γενικές γραμμές, η λογιστική μεταρρύθμιση προϋποθέτει μια διατήρηση του παραδοσιακού λογιστικού συστήματος μαζί με την εισαγωγή της λογιστικής σε δεδουλευμένη βάση, προκειμένου να αποκτήσουν μια πατρογονική άποψη της κάθε επαρχίας (Δήμου). Παρά το γεγονός ότι επαρχίες είναι πιο εκτεταμένες από τις τοπικές κυβερνήσεις, αχούν ως επί το πλείστον ένα κεντρικό λογιστικό σύστημα.

Βέβαια στη Σουηδία η μετάβαση δεν είχε τα ίδια αποτελέσματα που είχαν οι δύο προηγούμενες χώρες. Ο Gert Paulsson (2006) αναφέρει ότι το διπλογραφικό σύστημα αποτελεί λιγότερο χρήσιμο προϊόν σε δημόσιους οργανισμούς λόγω της σύνδεσης αυτού τον συστήματος με τον προϋπολογισμό. Ωστόσο, μια πιο λεπτομερής ανάλυση των στοιχείων δείχνει σαφώς ότι αυτό το συνολικό αποτέλεσμα δεν δίνει την πλήρη εικόνα της χρήσης της αυτοτέλειας των πληροφοριών για την κεντρική κυβέρνηση στη Σουηδία.

Η νέα δημόσια διοίκηση εφαρμόζει τους κανόνες του λογιστικού συστήματος του ιδιωτικού τομέα, ειδικά εξαιτίας της χρησιμοποίησης λογιστικών προγραμμάτων στη βάση των δεδουλευμένων, ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και των καταστάσεων του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης, που αποτελούν και τον πυρήνα του λογιστικού

συστήματος του ιδιωτικού τομέα. Στα πλαίσια του ορισμού της νέας δημόσιας διοίκησης, η λογιστική κατέχει εξέχουσα θέση.

Έτσι η λογιστική αναδεικνύεται σε βασικό στοιχείο της νέας αντίληψης περί λογοδοσίας και αντανακλά την εμπιστοσύνη στην αγορά και στις μεθόδους των επιχειρήσεων. Ο έλεγχος είναι επίσης, μέρος των διαδικασιών και των εργαλείων που εφαρμόζει η δημόσια διοίκηση και συνεπάγεται την ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος και τη χρησιμοποίηση του για την καταγραφή και παρακολούθηση των διοικητικών διαδικασιών, τις οποίες βοηθά με τη διαθεσιμότητα, την ενοποίηση και την εκτίμηση των πληροφοριών. Στο σύστημα ελέγχου, η καταγραφή, η τεκμηρίωση και η ανάλυση του κόστους και των επιδόσεων έχουν καθοριστικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων, γεγονός που αναδεικνύει τη διοικητική λογιστική για χρήση στο εσωτερικού ενός οργανισμού, σε σημαντικό εργαλείο διοίκησης.

Κατά τη διάρκεια του 1990, πολλές χώρες ξεκίνησαν μεταρρυθμίσεις στα λογιστικά συστήματα των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων, οι οποίες συνεχίζονται ακόμη και σήμερα και οι οποίες εντάσσονται στη γενικότερη διαδικασία της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Αποδίδουν ιδιαίτερη έμφαση στον έλεγχο των τοπικών δημόσιων δαπανών και περιλαμβάνουν:

- ❖ Τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του απλού λογιστικού συστήματος το οποίο μπορεί να βοηθήσει τόσο εσωτερικά, τις διαδικασίες management, όσο και εξωτερικά, ως ένας τρόπος βελτίωσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας.
- ❖ Την τάση καθιέρωσης της λογιστικής βάσης των δεδουλευμένων, αν και σε πολλές χώρες εμφανίζεται η προσαρμοσμένη βάση των δεδουλευμένων.
- ❖ Την αυξανόμενη τάση προς την επιχειρηματική λογιστική, που αποτελεί κεντρικό άξονα για τις νέες μεταρρυθμίσεις.
- ❖ Την αναβάθμιση της σημασίας της χρηματοοικονομικής λογιστικής και των οικονομικών καταστάσεων, κάνοντας βήματα πέρα από το συνηθισμένο έλεγχο νομιμότητας του προϋπολογισμού.
- ❖ Την εισαγωγή νέων αριθμοδεικτών με τους οποίους θα μπορεί να εκτιμηθεί καλύτερα η οικονομική διαδικασία παροχής τοπικών δημόσιων υπηρεσιών και τοπικών δημόσιων αγαθών.

1.4.1 Διπλογραφική (Διπλογραφία ή Διγραφική) Μέθοδος

Χαρακτηρίζεται έτσι κάθε συναλλαγή ή εσωτερική διακίνηση που μεταβάλλει δύο τουλάχιστον λογαριασμούς π.χ. η καταβολή μετρητών σε προμηθευτή επιφέρει μεταβολή (μείωση) των μετρητών και μεταβολή (μείωση) των υποχρεώσεων ενός οργανισμού (Δημόσιου ή Ιδιωτικού). Δεδομένου ότι κάθε λογαριασμός μπορεί να υποστεί αύξηση ή ελάττωση, στη Διπλογραφική μέθοδο οι συν-μεταβαλλόμενοι (δύο τουλάχιστον) λογαριασμοί στην εγγραφή είναι πάντα ίσοι κατά ποσό.

1.4.2 Διαφορές Απλογραφικού και Διπλογραφικού τρόπου

Η μετάβαση από το απλογραφικό σύστημα στο διπλογραφικό λογιστικό σύστημα του δημοσίου Λογιστικού συστήματος ήταν και είναι μια δύσκολη διαδικασία. Η δημιουργία προβλημάτων στην σωστή λειτουργία τον δήμου ήταν ένα σοβαρό θέμα, γι αυτό χρειαζόταν μεγάλη προσοχή για να πραγματοποιηθεί. Σύμφωνα με το Υπουργείο εσωτερικών, οι διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ ενός Απλογραφικού Λογιστικού Συστήματος, όπως είναι το Λογιστικό των Ο.Τ.Α και τον Διπλογραφικού Συστήματος είναι οι εξής: Στο Λογιστικό των Ο.Τ.Α. η υποχρέωση εμφανίζεται με την ενταλματοποίηση της δαπάνης, ενώ στο Διπλογραφικό με την έκδοση τον παραστατικού τον προμηθευτή ή άλλον τρίτον. Η υποχρέωση δημιουργείται κατά το στάδιο της ολοκλήρωσης της.

1.4.3 Το προεδρικό διάταγμα 315/1999

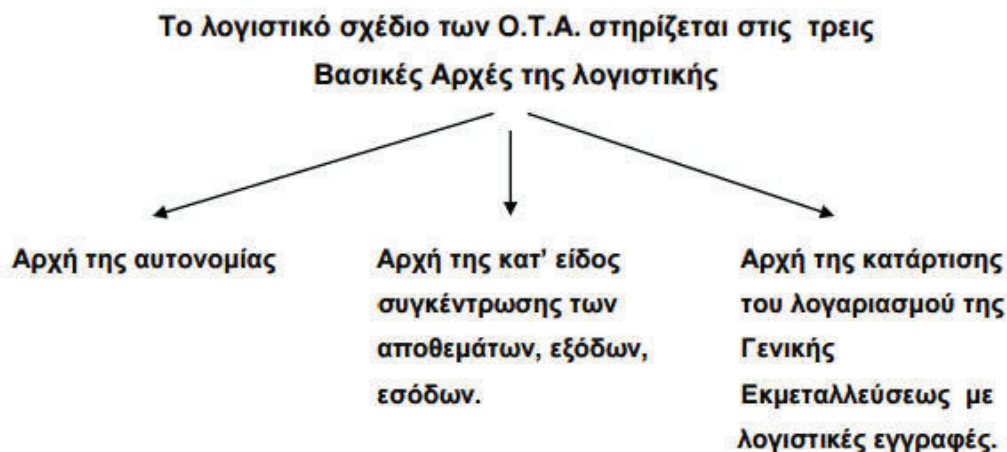
Με τις αλλαγές που επέφερε η τελευταία μεταρρύθμιση του Καλλικράτη, η σύνταξη χρηματοοικονομικών καταστάσεων από μέρος των ΟΤΑ Α' βαθμού έγινε υποχρεωτική. Οι ΟΤΑ πρέπει να εισάγουν τα νέα δεδομένα ώστε να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα κονδύλια με την εξεύρεση τρόπων αξιοποίησης των υπάρχοντων πόρων και περιουσιακών στοιχείων. Σημαντικός αρωγός σε αυτή την προσπάθεια μπορεί να σταθεί η αξιοποίηση ενός συστήματος αξιολόγησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, δε, ίσως ο σημαντικότερος από αυτούς αποτελεί η μέθοδος των αριθμοδεικτών.

Σε λογιστικό-διαχειριστικό επίπεδο τα νομοθετήματα τα οποία επέφεραν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο απεικόνισης των λογιστικών γεγονότων είναι το Π.Δ 315/99 που εισαγάγει το διπλογραφικό σύστημα, και η ΚΥΑ 7028/2004 που επιβάλλει έναν καινούργιο τύπο προϋπολογισμού. Σημαντικό σημείο του καινούργιου λογιστικού συστήματος είναι ο προϋπολογισμός που αποτελεί το κυριότερο εργαλείο μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού και προγραμματισμού.

Με το Π.Δ. 315/1999 καθιερώθηκε το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Ο.Τ.Α. Α' βαθμού (δήμοι και κοινότητες). Το διαχειριστικό σύστημα των ΟΤΑ που ίσχυε μέχρι την έκδοση του Π.Δ. 315/1999 δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις σημερινές κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες που πρέπει να ικανοποιήσουν. Έτσι, από 1.1.2000 εφαρμόζεται υποχρεωτικά το Διπλογραφικό Σύστημα από τους Ο.Τ.Α. Α' βαθμού με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων ή με έσοδα άνω των 500 εκατομμυρίων δραχμών με σκοπό να απαλειφθούν τα μειονεκτήματα και οι αδυναμίες που παρουσιάζει το ισχύον Απλογραφικό Λογιστικό Σύστημα. Έγινε προσπάθεια, η παρούσα εργασία να προσεγγίσει και να παρουσιάσει όσο γίνεται πιο

αποτελεσματικά το μεγάλο και επίκαιρο θέμα εφαρμογής του διπλογραφικού συστήματος από τους Ο.Τ.Α. Α βαθμού.

Το λογιστικό σχέδιο των Ο.Τ.Α. στηρίζεται στις τρεις Βασικές Αρχές της λογιστικής

A) Η αρχή της αυτονομίας.

Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο, όπως και το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο αναπτύσσεται σε 3 μέρη:

Το κύκλωμα της Γενικής Λογιστικής.

Το κύκλωμα της Αναλυτικής Λογιστικής.

Το κύκλωμα των λογαριασμών τάξεως.

Αυτά τα 3 κυκλώματα λειτουργούν αυτόνομα.

B) Η αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, καταχωρούνται κατά είδος και όχι κατά προορισμό στους αντίστοιχους λογαριασμούς τα: αποθέματα οργανικά έξοδα, οργανικά έσοδα έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα. Τα υπόλοιπα των λογαριασμών αυτών στο τέλος κάθε χρήσης μεταφέρονται στο λογαριασμό της Γενικής Εκμεταλλεύσεως ή στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως.

Γ) Η αρχή της κατάρτισεως του λογαριασμού της Γενικής Εκμεταλλεύσεως με λογιστικές εγγραφές.

Ο λογαριασμός της Γενικής Εκμεταλλεύσεως καταρτίζεται στο τέλος της χρήσης με μεταφορά σ' αυτόν της αξίας των αποθεμάτων, των οργανικών εξόδων και των οργανικών εσόδων κατ' είδος έτσι ώστε από την ανάλυσή του να προκύπτει η συνολική κίνηση των λογαριασμών εκμεταλλεύσεως του Δήμου ή της Κοινότητας

1.5 Μέγεθος των ΟΤΑ

Το κατάλληλο μέγεθος που πρέπει να έχει μια κατώτερη βαθμίδα διοίκησης, όπως είναι οι ΟΤΑ, για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στους στόχους της, δηλαδή την ποιοτική παροχή αγαθών και υπηρεσιών, εξαρτάται από πολλούς και πολύπλοκους παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί χωρίζονται σε πρωτογενείς και δευτερογενείς.

Οι δήμοι όμως πρέπει να διακρίνονται σε ειδικούς τύπους και στον καθένα θα αναλογούν ιδιαιτερότητες τόσο ως προς το διοικητικό σύστημα, αλλά και ως προς τις αρμοδιότητες. Επίσης, είναι χρήσιμο να επισημανθεί ότι οι επιθετικοί προσδιορισμοί των τύπων των δήμων δεν πρέπει να αποτυπωθούν και στο νομικό πλαίσιο. Άλλωστε η διάκρισή τους έχει μόνο λειτουργικό χαρακτήρα και δεν αποτελεί αξιολογή ή οργανωτική διάκριση ΟΤΑ.

Δήμος – Ενότητα Χωριών

Βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η ενότητα αγροτικών οικισμών, η οποία και θα αποτελεί το κατεξοχήν «προϊόν» των συνενώσεων. Χαρακτηριστικό της στοιχείο είναι η αναπτυξιακή λειτουργία της δημοτικής αρχής και η δημοτική αποκέντρωση στη βάση των πρώην Κοινοτήτων με τα Τοπικά συμβούλια, ακόμη και στην έδρα του νέου ΟΤΑ. Το νέο εκλογικό σύστημα δίνει τη δυνατότητα εκπροσώπησης όλων των πρώην κοινοτήτων στο Δημοτικό Συμβούλιο. Βέβαια υπάρχουν και οι ανάλογες ρυθμίσεις για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων των ορεινών και των παραμεθόριων περιοχών του δήμου.

Δήμος – Ημιαστικός Οικισμός

Κύριο χαρακτηριστικό του γνώρισμα είναι ο πληθυσμός άνω των 2.500 ή 5.000 κατοίκων. Μ' αυτόν συνενώνονται οι όμοροι ΟΤΑ, εφόσον βρίσκονται στην άμεση επιρροή του, καθώς και τα Τοπικά Συμβούλια στις μικρότερες κοινότητες. Προβλέπεται ακόμη, σύστημα εκπροσώπησης των μικρότερων κοινοτήτων στο Δημοτικό Συμβούλιο.

Αστικός Δήμος

Ο κλασικός τύπος του σύγχρονου αστικού δήμου. Προσαρτώνται όμορες κοινότητες δορυφόροι. Τοπικά Συμβούλια στις προσαρτώμενες κοινότητες.

Δήμος – Νησί

Εκτός από τα μεγάλα νησιά που αποτελούν, σε αρκετές περιπτώσεις, νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις ή εκείνα που έχουν μεγάλη έκταση και πληθυσμό, όλοι οι ΟΤΑ των

υπολοίπων μικρών νησιών επιδιώκεται η Συνένωση τους, έτσι ώστε κάθε νησί, να οργανώνεται ως δήμος. Ως προς το διοικητικό σύστημα ισχύουν κατεξοχήν τα αναφερόμενα στους αντίστοιχους τύπους που περιγράφονται παραπάνω.

1.5.1 Πρωτογενείς παράγοντες προσδιορισμού του μεγέθους των ΟΤΑ

Ο καθορισμός του μεγέθους των ΟΤΑ θα πρέπει να γίνεται με βάση την έκτασή και τον πληθυσμό τους σε συνδυασμό με τις αρμοδιότητες τους. Σχετικά με το σημείο αυτό γίνεται σαφής διαχωρισμός των υπηρεσιών που ανήκουν και παρέχονται από την Κεντρική Διοίκηση και ποιες σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Πολλοί υποστηρίζουν ότι, οι μεγάλοι ΟΤΑ έχουν σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα, ενώ άλλοι προτιμούν το μικρό μέγεθος, κυρίως για λόγους πολιτικούς, αλλά και συναισθηματικούς.

1.5.2 Δευτερογενείς παράγοντες προσδιορισμού του μεγέθους των ΟΤΑ

Το μέγεθος των ΟΤΑ καθορίζεται πολλές φορές και από τους εξής σημαντικούς λόγους:

- Ιστορικοί
- Γεωφυσικοί
- Μορφολογία εδάφους(βουνά, ποτάμια, λίμνες κλπ)
- Εθνικιστικοί
- Θρησκευτικοί
- Πολιτιστικοί
- Βαθμός πυκνοκατοίκησης

1.5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του μικρού μεγέθους

Τα σημαντικότερα επιχειρήματα αυτών που τάσσονται υπέρ των μεγάλων μονάδων είναι τα εξής:

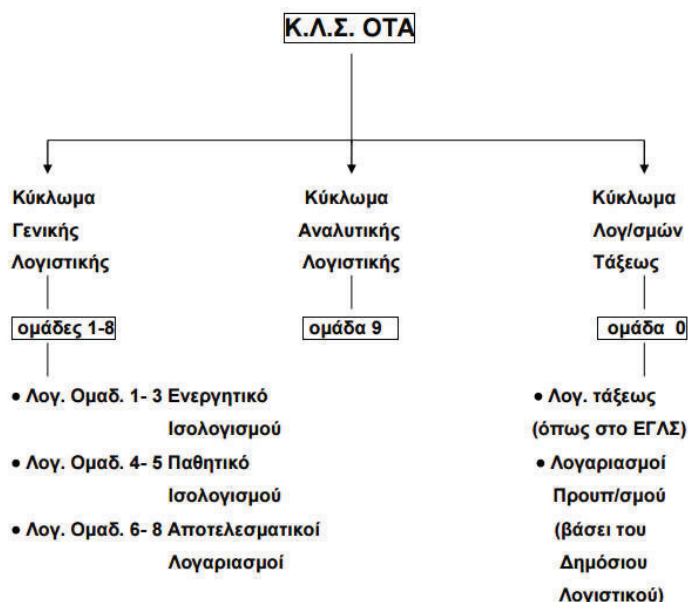
- 1) Οι σημαντικές οικονομίες κλίμακας που υπάρχουν στην παροχή πολλών αγαθών και υπηρεσιών, χαρακτηρίζουν αποτελεσματικότερες τις μεγάλες μονάδες.
- 2) Οι μεγάλες μονάδες ΟΤΑ έχουν τη δυνατότητα λόγω πολλών παραγόντων να αποτελέσουν πόλο έλξης με σημαντικά πρόσωπα εκλεγμένα ως αντιπρόσωποι αλλά και εξειδικευμένο προσωπικό.

- 3) Το κόστος διοίκησης είναι πολύ χαμηλότερο, αν υπάρχουν λιγότεροι αλλά μεγαλύτεροι σε μέγεθος ΟΤΑ, απ' ό τι αν υπάρχουν πολλοί ΟΤΑ μικρού σχετικά μεγέθους.
- 4) Όσοι περισσότεροι είναι οι ΟΤΑ, τόσο περισσότερες είναι οι εξωτερικές επιδράσεις που προκαλούν σε άλλους ΟΤΑ οι δραστηριότητές τους, με αποτέλεσμα τόσο περισσότερες να είναι και οι τριβές που δημιουργούνται μεταξύ τους.
- 5) Όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος των ΟΤΑ, τόσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα άσκησης εντός ορίων τους, αναδιανεμητικής πολιτικής.

Τα επιχειρήματα εκείνων που τάσσονται υπέρ του μικρού μεγέθους είναι τα εξής:

- 1) Όσο μικρότερο είναι το μέγεθος των ΟΤΑ, τόσο περισσότερο σύμφωνες είναι οι δραστηριότητές τους, με τις επιθυμίες των κατοίκων.
- 2) Με δεδομένο το μέγεθος του πληθυσμού μιας χώρας, όσο μικρότεροι είναι οι ΟΤΑ τόσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός τους, που σημαίνει ότι τόσο μεγαλύτερος είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ τους, στην ανάληψη πρωτοποριακών δραστηριοτήτων και στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς τόσο μεγαλύτερες είναι και οι επιλογές των δημοτών.
- 3) Είναι πολύ πιο εύκολο στους κατοίκους των μικρών ΟΤΑ να αντιληφθούν τα προβλήματα της περιοχής και τις δυνατότητες αντιμετώπισής τους, απ' ό τι στους μεγάλους ΟΤΑ.
- 4) Όσο μικρότερος είναι ένας ΟΤΑ, τόσο πιο στενή είναι η σχέση ανάμεσα στις αποφάσεις για δαπάνες και στα έσοδα που απαιτούνται για την ικανοποίηση των αναγκών, κάτι που οδηγεί σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.
- 5) Όσοι περισσότεροι είναι οι ΟΤΑ, τόσοι περισσότεροι είναι και οι εκλεγόμενοι από τους κατοίκους αντιπρόσωποι. Τα άτομα αυτά με την εκλογή τους, θα αποκτήσουν εμπειρία στη δημόσια διοίκηση και κατ' αυτόν τον τρόπο, η Αυτοδιοίκηση θα αποτελέσει ένα φυτώριο στελεχών για την Κεντρική Διοίκηση.

Κεφάλαιο 2^ο

Ανάλυση οικονομικών στοιχείων Ο.Τ.Α. με αριθμοδείκτες

Τι είναι οι αριθμοδείκτες

Οι αριθμοδείκτες ή χρηματοοικονομικοί δείκτες (αγγλικά: financial ratio ή accounting ratio) χαρακτηρίζονται ως το πηλίκο μεταξύ επιλεγμένων αριθμητικών τιμών που των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης. Οι καταστάσεις που συντάσσονται για την χρήση τους από τους αριθμοδείκτες προσδιορίζουν την αποδοτικότητα ενός τομέα του δήμου ή ακόμη ανάλογα με το πόσοι και ποιοι αριθμοδείκτες εξετάζονται προσδιορίζουν σε τελική ανάλυση της πραγματικής καταστάσεως ολόκληρης της οικονομικής μονάδας ή και γενικότερα του κλάδου στον οποίο ανήκει η μονάδα αυτή.

Ένας αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη μορφή πηλίκου κάποιων μεγεθών είτε με τη μορφή ποσοστού. Εάν προτιμηθεί η μορφή του ποσοστού, τότε συνήθως λαμβάνουμε ως διαιρετέο τον αριθμό που δείχνει την ευνοϊκή αξία για την επιχείρηση ούτως ώστε οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης να μεταφράζεται σε αύξηση του ποσοστού ¹[www.wikipedia.gr, Τελευταία ανάκτηση 28/10/2016]

Για την υποβοήθηση στην εξαγωγή των απαραίτητων αριθμοδεικτών πρέπει να διευκρινιστούν τα εξής:

Οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού και παθητικού, οι οποίοι δημιουργούνται κατά κανόνα στο τέλος της χρήσης για την τακτοποίηση των εσόδων και των εξόδων, έτσι ώστε τα έσοδα και τα έξοδα να βαρύνουν αποκλειστικά και μόνο την τρέχουσα χρήση.

Οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού λογίζονται ως λογαριασμοί κυκλοφορούντος ενεργητικού ενώ οι μεταβατικοί λογαριασμοί παθητικού λογίζονται ως λογαριασμοί βραχυπρόθεσμου παθητικού. Οι λογαριασμοί τάξεως εμφανίζονται χωριστά στον ισολογισμό και αποτελούν ιδιαίτερο άθροισμα το οποίο δεν προστίθεται στα συνολικά αθροίσματα του ενεργητικού και του παθητικού. Έτσι τα αθροίσματα των λογαριασμών τάξεως δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό αριθμοδεικτών ότι γίνεται ανάλυση και διερεύνηση των οικονομικών καταστάσεων. Για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα μιας ανάλυσης πρέπει να τηρούνται και κάποιες αρχές τόσο ως προς την ερμηνεία όσο και στον τρόπο υπολογισμού τους. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα παρακάτω: Έλεγχος αξιοπιστίας των δεδομένων.π

---

¹ <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%BA%CF%84%CE%B7%CF%82>

Εξέταση της διαχρονικής εξέλιξης των τιμών. ▯ Σύγκριση των αριθμοδεικτών με αντίστοιχους των ανταγωνιστών και ▯ γενικότερα του κλάδου.

Η χρήση αριθμοδεικτών στους Ο.Τ.Α. απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών μέσα στις οποίες λειτουργούν ως δημόσιοι οργανισμοί με σκοπό τη παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και κοινωφελών έργων. Από την άλλη, σημειώνονται τρομακτικές ελλείψεις στο σύνολο των Ο.Τ.Α. τόσο σε θέματα ύπαρξης σχετικών υπηρεσιών, όπως τμήματος κοστολόγησης, όσο και στην εκπαίδευση του υπάρχοντος προσωπικού

Για την κατάρτιση των αριθμοδεικτών τα λογιστικά μεγέθη λαμβάνονται από το Λογιστικό των Ο.Τ.Α. το οποίο αποτελείται από:

- ❖ Ισολογισμό
- ❖ Αποτελέσματα Χρήσης
- ❖ Τους λογαριασμούς Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής
- ❖ Τα λογιστικά και εξωλογιστικά έντυπα και στατιστικά στοιχεία των οργανισμών των Τοπικής Αυτοδιοίκησης .

Για την ανάλυση της θέσης των Ο.Τ.Α. θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τόσο τους χρηματοοικονομικούς δείκτες όσο και τις άλλες ομάδες δεικτών (κοινωνικούς , αναπτυξιακούς , υποδομών , παραγωγικούς κ.τ.λ.). Δεν μπορούμε όμως να αγνοήσουμε τα χαρακτηριστικά και τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζει ο κάθε Ο.Τ.Α.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο σημαντικό θεωρείται να αναφέρουμε τους βασικότερους αριθμοδείκτες του δημοτικού λογιστικού που μπορούν να καταστήσουν μετρήσιμα διαφορετικά σημαντικά μεγέθη του προϋπολογισμού.

Σε πρώτο πλάνο, βρίσκονται οι αριθμοδείκτες προϋπολογισμού-απολογισμού, αυτοί αξιολογούν την ικανότητα των οικονομικών υπηρεσιών των δήμων να υλοποιούν με ακρίβεια τον προϋπολογισμό.

Μια τέτοια αξιολόγηση μπορεί να επιτευχθεί με τον υπολογισμό των εξής αριθμοδεικτών :

1.6 Δείκτης Αυτονομίας

Σύνολο Τακτικών Εισόδων

Δείκτης Αυτονομίας

Σύνολο Εσόδων

Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη ως ποσοστό, τόσο μεγαλύτερη αυτονομία σε θέματα προϋπολογισμού και οικονομικής διαχείρισης διαθέτει ένας ΟΤΑ. Στα τακτικά έσοδα

περιλαμβάνονται τα εξής: 01 (πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία), 02 (έσοδα από κινητή περιουσία), 03 (έσοδα από ανταποδοτικά τέλη & δικαιώματα), 04 (έσοδα από λοιπά τέλη δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών), 05 (φόροι και εισφορές), 06 (Έσοδα από επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες), 07 (Λοιπά τακτικά έσοδα), 21 (Έσοδα Π.Ο.Ε. Τακτικά), 321 (Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη τακτικά έσοδα).

1.7 Δείκτης Λειτουργικής Αυτονομίας

Στα ίδια τακτικά έσοδα μπορούν να συμπεριληφθούν : τα έσοδα από κινητή περιουσία, οι πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία, τα έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα, καθώς τα έσοδα από λοιπά τέλη-δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών, οι φόροι και οι εισφορές και τα λοιπά τακτικά έσοδα. Ο συγκεκριμένος δείκτης μπορεί να καταδείξει την εξάρτηση του ΟΤΑ από την επιχορήγηση της κεντρικής κυβέρνησης:

$$\text{Δείκτης Λειτουργική Αυτονομίας} = \frac{\text{Ίδια Τακτικά Έσοδα}}{\text{Συνολικά Τακτικά Έσοδα}}$$

Τα ίδια τακτικά έσοδα περιλαμβάνουν τις κατηγορίες 01 (πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία), 02 (έσοδα από κινητή περιουσία), 03 (έσοδα από ανταποδοτικά τέλη & δικαιώματα), 04 (έσοδα από λοιπά τέλη δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών), 05 (φόροι και εισφορές) εκτός από το φόρο ζύθου 0512 που αποτελεί ουσιαστικά επιχορήγηση, 07 (λοιπά τακτικά έσοδα), 21 (έσοδα ΠΟΕ τακτικά), 321 (Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη τακτικά έσοδα). Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο μεγαλύτερη είναι η λειτουργική αυτονομία ενός ΟΤΑ και τόσο μικρότερη είναι η εξάρτησή του από τις τακτικές επιχορηγήσεις της Κεντρικής Διοίκησης.

1.8 Δείκτης Εισπρακτικής Αυτονομίας

Ένα αξιοσημείωτος δείκτης είναι ο δείκτης εισπρακτικής αυτονομίας που είναι ο λόγος των εσόδων που εισπράττονται μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ προς το σύνολο των τακτικών εσόδων.

Τα έσοδα που εισπράττονταν μέσω της ΔΕΗ αποτελούν το τέλος καθαριότητας και φωτισμού, ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων και το τέλος ακίνητης περιουσίας. Μεγαλύτερα τα έσοδα που αποδίδονται από την Δ.Ε.Η., μικρότερη η αποτελεσματικότητα του εισπρακτικού μηχανισμού των δήμων.

Ένα σημαντικό κομμάτι της αξιολόγησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι η εκτίμηση της επενδυτικής τους κατεύθυνσης. Σημαντικό μέτρο αξιολόγησης αυτής της συνιστώσας είναι ο Δείκτης εξάρτησης.

1.9 Δείκτης Εξάρτησης

Δείκτης Εξάρτησης

Συνολικές Επιχορηγήσεις

Σύνολο Εσόδων

Επομένως, όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτηση του δήμου από τις επιχορηγήσεις και ιδιαίτερα της έκτακτες, τόσο αυξάνεται η αβεβαιότητα και η ασάφεια στην συνέχεια της επενδυτικής του δράσης.

1.10 Δείκτης Συνολικά έσοδα ανά κάτοικο

Μια μεγάλη οικογένεια αριθμοδεικτών αποτελούν οι αριθμοδείκτες ανά κάτοικο. Μερικοί χαρακτηριστικοί έχουν έως, ακολούθως :

	Συνολικά έσοδα (Εισπραχθέντα)
Συνολικά Έσοδα ανά κάτοικο	<hr/> Σύνολο κατοίκων (Απογραφή ΕΣΥΕ) ²

Ο δείκτης αυτός προσδιορίζει το μέσο κατά κεφαλή έσοδο που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο του Δήμου, σύμφωνα με την απογραφή του 2001 της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

---

¹⁹ΚΥΑ 6821/Γ5-908, Κύρωση των αποτελεσμάτων του πραγματικού πληθυσμού της γενικής απογραφής πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001, (ΦΕΚ 715/12.06.2002 τ.Β')

1.11 Δείκτης Ίδια Τακτικά ανά κάτοικο

Ίδια Τακτικά Έσοδα ανά κάτοικο	Συνολικά έσοδα (Εισπραχθέντα)
	<hr/>
	Σύνολο κατοίκων (Απογραφή ΕΣΥΕ)

1.12 Δείκτες Ανθρωπίνων Πόρων

1.12.1 Κόστος Ανθρώπινου Δυναμικού

Κόστος Ανθρώπινου Δυναμικού	Συνολικό κόστος απασχόλησης (πληρωθέντα)
	<hr/>
	Συνολικά έξοδα (πληρωθέντα)

Το κόστος του ανθρώπινου δυναμικού περιλαμβάνει από τα γενικά έξοδα τις εξής υποκατηγορίες και ομάδες: δαπάνες αιρετών αρχόντων και αμοιβές προσωπικού με τη συμμετοχή του Δήμου στην κοινωνική πρόνοια, ασφάλιση κ.λ.π. του προσωπικού. Από τα ειδικά έξοδα την υποκατηγορία αποδοχές προσωπικού με τη συμμετοχή του Δήμου στην κοινωνική πρόνοια, ασφάλιση κ.λ.π. του προσωπικού σε όλες τις υπηρεσίες: διοικητικές – οικονομικές, πολιτισμού – αθλητισμού και κοινωνικής πολιτικής, τεχνικών έργων, καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού, ύδρευσης-άρδευσης, πρασίνου, νεκροταφείου (σε όποιες από αυτές έχουν καταχωρηθεί έξοδα προσωπικού). Από τις πληρωμές Π.Ο.Ε., ότι αφορά τις προηγούμενες υποκατηγορίες και ομάδες.

Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει τους κωδικούς 601 (Αποδοχές μονίμων υπαλλήλων), 602 (Αποδοχές τακτικών υπαλλήλων με σύμβαση αορίστου χρόνου), 603 (Αποδοχές υπαλλήλων ειδικών θέσεων), 604 (Αποδοχές εκτάκτων υπαλλήλων – επί σύμβαση εκτάκτων υπαλλήλων, ημερομισθίων, ωρομισθίων κ.λ.π.), 605 (Εργοδοτικές εισφορές Δήμων και κοινοτήτων κοινωνικής ασφάλισης), 606 (Παρεπόμενες παροχές και έξοδα προσωπικού), 607 (Δαπάνες πρόσληψης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προσωπικού), 611 (Αμοιβές και έξοδα ελεύθερων επαγγελματιών), 612 (Δαπάνες αιρετών), 613 (Αμοιβές τρίτων μη Ελεύθερων Επαγγελματιών), 8111 (ΠΟΕ-Αμοιβές και έξοδα προσωπικού), 8112 (ΠΟΕ-Αμοιβές αιρετών αρχόντων και τρίτων). Με τον δείκτη αυτό συσχετίζεται το συνολικό κόστος απασχόλησης όλου του ανθρώπινου δυναμικού με το σύνολο των εξόδων.

1.12.2 Δείκτης κάλυψης κόστους προσωπικού

$$\text{Κάλυψης κόστους προσωπικού} = \frac{\text{Συνολικό κόστος απασχόλησης (πληρωθέντα)}}{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων (εισπραχθέντα)}}$$

Με το δείκτη αυτό υπολογίζεται η αναλογία των τακτικών εσόδων του Δήμου που κατευθύνεται στην κάλυψη του κόστους του προσωπικού. Πρόκειται για δείκτη με ιδιαίτερη πρακτική σημασία, επειδή οι δαπάνες για το προσωπικό αποτελούν σημαντικό στοιχείο του λειτουργικού κόστους, είναι συνήθως ανελαστικές και παρουσιάζουν συστηματική ταμειακή ροή. Είναι προφανές ότι όσο υψηλότερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο περισσότερα χρήματα από τα τακτικά έσοδα του Δήμου δεσμεύονται για την κάλυψη του κόστους του προσωπικού. Αντίθετα όσο μικρότερο είναι το σχετικό ποσοστό, τόσο αυξάνεται η δυνατότητα του Δήμου για υλοποίηση επενδύσεων, για άσκηση κοινωνικών πολιτικών κ.α. ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνεται καλύτερη αξιοποίηση του προσωπικού. Η ανώτερη τιμή που μπορεί να εμφανίσει ο δείκτης είναι το 0,5 (50%), σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 2307/1995.

Το κόστος προσωπικού περιλαμβάνει από τα γενικά έξοδα τις αποδοχές προσωπικού με τη συμμετοχή του Δήμου στην ασφάλιση, υγεία κ.λ.π. του προσωπικού, από τα ειδικά έξοδα την κατηγορία αποδοχές προσωπικού με τη συμμετοχή του Δήμου στην ασφάλιση, υγεία κ.λ.π. του προσωπικού στις υπηρεσίες (διοικητικές – οικονομικές, πολιτισμού – αθλητισμού και κοινωνικής πολιτικής, τεχνικών έργων, καθαριότητα και ηλεκτροφωτισμός, ύδρευση- άρδευση, πράσινο, νεκροταφείων) και από τις πληρωμές Π.Ο.Ε. τα ανάλογα έξοδα. Στα έσοδα εντάσσονται τα τακτικά και τα τακτικά Π.Ο.Ε.

Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει τους κωδικούς 601 (Αποδοχές μονίμων υπαλλήλων), (Αποδοχές τακτικών υπαλλήλων με σύμβαση αορίστου χρόνου), 603 (Αποδοχές υπαλλήλων ειδικών θέσεων), 604 (Αποδοχές εκτάκτων υπαλλήλων – επί σύμβαση εκτάκτων υπαλλήλων, ημερομισθίων, ωρομισθίων κ.λ.π.), 605 (Εργοδοτικές εισφορές Δήμων και κοινοτήτων κοινωνικής ασφάλισης), 606 (Παρεπόμενες παροχές και έξοδα προσωπικού), (Δαπάνες πρόσληψης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προσωπικού), 8111 (ΠΟΕ- Αμοιβές και έξοδα προσωπικού).

1.12.3 Δείκτες αποτελεσματικότητας

1.12.3.1 Δείκτης οικονομικής επίδοσης

Εισπραχθέντα Έσοδα Οικονομικής επίδοσης

Βεβαιωθέντα Έσοδα Οικονομικής επίδοσης

Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει την ικανότητα ενός δήμου να εισπράξει τα έσοδα που έχουν ήδη βεβαιωθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες του και αφορούν συγκεκριμένα: 0 Τακτικά έσοδα, 1 Έκτακτα έσοδα, 2 Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών (Π.Ο.Ε.) που βεβαιώνονται για πρώτη φορά, 3 Εισπράξεις από δάνεια και απαιτήσεις Π.Ο.Ε., 4 Εισπράξεις υπέρ του Δημοσίου και τρίτων και επιστροφές χρημάτων, 5 Χρηματικό υπόλοιπο.

Αποτελεί ουσιαστικά ένα δείκτη αποτελεσματικότητας του Δήμου, όσον αφορά τις εισπράξεις των απαιτήσεών του.

1.12.4 Δείκτες αποτελεσματικότητας Επενδύσεων

1.12.4.1 Δείκτης επενδυτικής προσπάθειας

Σύνολο Επενδύσεων Επενδυτικής Προσπάθειας

Συνολικά Έξοδα Πληρωθέντα

Με το δείκτη³ αυτόν υπολογίζεται το ποσοστό των συνολικών εξόδων που κατευθύνεται σε επενδύσεις (έργα, μελέτες, εξοπλισμοί, συμμετοχές σε επιχειρήσεις) και έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και των υπηρεσιών προς τους τοπικούς φορείς, καθώς και την αναβάθμιση του Δήμου ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

Από τα ειδικά έξοδα καταγράφονται οι επενδύσεις που έχουν υλοποιηθεί στις υπηρεσίες καθαριότητας, ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτροφωτισμού, κήπων - δενδροστοιχιών, σφαγείων, πρασίνου, διοικητικές-οικονομικές-τεχνικές και λοιπές.

---

³ <http://www.dimosbyrona.gr>

1.12.5 Δείκτης Ρευστότητας

1.12.5.1 Δείκτης γενικής ρευστότητας

Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Γενικής Ρευστότητας

Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις

Ο δείκτης γενικής ρευστότητας απεικονίζει το μέτρο της ρευστότητας ενός φορέα, καθώς και το περιθώριο ασφαλείας που διατηρεί η διοίκησή της ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε ανεπιθύμητη εξέλιξη στη ροή των κεφαλαίων κινήσεως. Όσο μεγαλύτερος είναι ο συγκεκριμένος δείκτης τόσο καλύτερη, από πλευράς ρευστότητας, είναι η θέση της συγκεκριμένης επιχείρησης.

Χρησιμεύει στην αξιολόγηση της βραχυπρόθεσμους ρευστότητας της επιχείρησης και ιδιαίτερα στη χορήγηση πίστωσης από προμηθευτές ή κεφαλαίων κίνησης από τις τράπεζες, αλλά και στη διατήρηση αυτής, από τη διοίκηση, σε ορθολογικά επίπεδα.

Τα περιουσιακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στον αριθμητή του κλάσματος είναι τα διαθέσιμα, οι απαιτήσεις, τα αποθέματα. Οι κυριότερες κατηγορίες βραχυχρόνιων υποχρεώσεων στον παρονομαστή είναι οι πιστώσεις προμηθευτών, τα μερίσματα πληρωτέα, οι φόροι πληρωτέοι, τα βραχυπρόθεσμα δάνεια τραπεζών.

Κατά τη μελέτη του αριθμοδείκτη γενικής ρευστότητας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες κατηγορίες που συνθέτουν το κυκλοφορούν ενεργητικό και το ποσοστό συμμετοχής κάθε μιας στο σύνολο αυτού. Αυτό, γιατί μία εταιρεία που έχει, σε ποσοστό, περισσότερα μετρητά είναι σε καλύτερη, από απόψεως ρευστότητας, θέση από μία άλλη που έχει περισσότερα σε ποσοστό αποθέματα, έστω και αν και οι δύο έχουν τον ίδιο αριθμοδείκτη γενικής ρευστότητας

1.12.6 Δείκτης δραστηριότητας

1.12.6.1 Δείκτης ταχύτητας εισπράξεως απαιτήσεων

Ο δείκτης ταχύτητας εισπράξεως απαιτήσεων αποτελεί το λόγο της αξίας των πιστωτικών πωλήσεων μιας επιχείρησης, ενός φορέα, μέσα στη χρήση, με το μέσο όρο των απαιτήσεών της. Επειδή όμως δεν είναι συνήθως δυνατό να συγκεντρωθούν στοιχεία για τις πιστωτικές πωλήσεις, καθώς και στοιχεία για το μέσο όρο των χορηγούμενων πιστώσεων, λαμβάνονται υπόψη οι καθαρές πωλήσεις της χρήσεως και το σύνολο των απαιτήσεων, όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό στο τέλος της χρήσεως. Ο αριθμοδείκτης ταχύτητας εισπράξεως απαιτήσεων

εμφανίζει πόσες φορές, κατά μέσο όρο, εισπράττονται κατά τη διάρκεια της λογιστικής χρήσεως οι απαιτήσεις της επιχείρησης/φορέα.

Ταχύτητας εισπράξεως
απαιτήσεων

Καθαρές Πωλήσεις

Απαιτήσεις

1.13 Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσης

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης (ΚΑΧ) είναι μία έκθεση που περιέχει συνοπτικές πληροφορίες για έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημιές που έγιναν σε μία συγκεκριμένη λογιστική χρήση. Το περιεχόμενο της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης διαιρείται σε δύο μέρη. Στο πρώτο παραθέτονται τα στοιχεία των λογαριασμών των λειτουργικών εσόδων και των λειτουργικών εξόδων, δηλαδή των στοιχείων που προσδιορίζουν το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι λογαριασμοί των μη λειτουργικών (έκτακτων) εσόδων και κερδών και κατόπιν αυτού των μη λειτουργικών εξόδων και ζημιών. Η δομή της ΚΑΧ διαφέρει με το αν θα πρέπει να παρουσιαστούν κατά είδος ή κατά λειτουργία. Με την πρώτη μέθοδο τα έξοδα είναι κατανεμημένα κατά είδος εξόδου (ενοίκια, τόκοι, αποσβέσεις κτλ) και αυτό συμβαίνει γιατί την επιχείρηση την ενδιαφέρει το είδος του εξόδου και όχι ο σκοπός για το οποίο έγινε. Αντίθετα, όταν τα έξοδα είναι κατανεμημένα κατά λειτουργία χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η πρώτη είναι η Έξοδα διοικητικής λειτουργίας, λειτουργία ερευνών και ανάπτυξης και της λειτουργίας διάθεσης των αποθεμάτων και η δεύτερη είναι τα Έξοδα χρηματοοικονομικής λειτουργίας.

1.14 Κατάσταση Ισολογισμού Τέλους Χρήσης

Η οικονομική δραστηριότητα των οικονομικών μονάδων παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον για διάφορες κατηγορίες ατόμων και ομάδων που, είτε σαν επιχειρηματίες, είτε σαν δανειστές, είτε σαν επενδυτές, επιθυμούν να γνωρίσουν τα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας. Η πηγή από την οποία οι ενδιαφερόμενοι αντλούν κατά βάση τις πληροφορίες τους για την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων, είναι ο Ισολογισμός¹⁸. Ο Ισολογισμός Τέλους Χρήσης αποτελείται από δύο μέρη, το Ενεργητικό, όπου παρουσιάζεται η συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης, και το Παθητικό, όπου παρουσιάζεται το σύνολο των οφειλών της επιχείρησης προς τρίτους. Το Ενεργητικό αποτελείται από τα εξής στοιχεία.

1.15 Το προσάρτημα του ισολογισμού

Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως είναι απαραίτητο συμπλήρωμα των οικονομικών αυτών καταστάσεων, με το οποίο δίνονται διάφορες πρόσθετες ή επεξηγηματικές πληροφορίες. Οι πληροφορίες αυτές έχουν σκοπό να διευκολύνουν όλους τους παράγοντες, προς τους οποίους απευθύνονται οι οικονομικές καταστάσεις, στο να κατανοούν το περιεχόμενό τους και να προσδιορίζουν την αληθινή οικονομική κατάσταση και τα ακριβή αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές) των οικονομικών μονάδων. Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως καταρτίζεται υποχρεωτικά μόνο από τις οικονομικές εκείνες μονάδες για τις οποίες η νομοθεσία που ισχύει κάθε φορά προβλέπει αντίστοιχη υποχρέωση. Ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας καθορίζουν τους κλάδους της οικονομίας για τους οποίους οι αντίστοιχες οικονομικές μονάδες περιλαμβάνουν υποχρεωτικά στο προσάρτημα πρόσθετες ειδικές πληροφορίες. Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως περιέρχεται σε γνώση των τρίτων - δημοσιεύεται ή υποβάλλεται στις αρμόδιες υπηρεσίες του Κράτους - σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από τη νομοθεσία που ισχύει κάθε φορά.

1.16 Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων

Ο πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων καταρτίζεται υποχρεωτικά στο τέλος της χρήσης μαζί με τις υπόλοιπες οικονομικές καταστάσεις. Η διάθεση των κερδών αποτελεί μια διαδικασία που απαιτεί επαρκή γνώση της νομοθεσίας (εμπορικής και φορολογικής). Η διαδικασία αυτή μπορεί να είναι απλή έως πολύπλοκη ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που έχουν να κάνουν με την βούληση των αρμοδίων προσώπων σε συνδυασμό με τις υποχρεώσεις τήρησης της νομοθεσίας.⁴

---

⁴ Ρεβάνογλου Ανδρέας – Γεωργόπουλος Ιωάννης (2003). Εκδόσεις Interbooks. Γενική Λογιστική με ΕΓΛΣ. Αθήνα.

1.17 Κατάσταση Λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης

Η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης καταρτίζεται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσης σύμφωνα με το υπόδειγμα του Ε.Γ.Λ.Σ. Επίσης, καταχωρίζεται στο βιβλίο απογραφών και ισολογισμών των οικονομικών μονάδων. Η κατάσταση αυτή δε δημοσιεύεται υποχρεωτικά. Όλα τα στοιχεία της κατάστασης του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης απεικονίζονται σε δύο στήλες, οι οποίες αντιστοιχούν στη χρήση στην οποία αναφέρεται ο ισολογισμός και στην προηγούμενη. Παρουσιάζει το οργανικό αποτέλεσμα της χρήσης, καθώς και τα αναλυτικά στοιχεία του μικτού κέρδους. Η συγκέντρωση και ο συσχετισμός των αποτελεσματικών λογαριασμών, όπως τα έσοδα – έξοδα (αλλά και κέρδη – ζημιές), γίνεται με το κλείσιμο τους και την μεταφορά του υπολοίπου τους στους λογαριασμούς γενικής εκμετάλλευσης και αποτελέσματος χρήσης.⁵

---

⁵ <https://www.taxheaven.gr>

Κεφάλαιο 3^ο

Τοπική Αυτοδιοίκηση στο νομό Θεσσαλονίκης και σε άλλους νομούς της Μακεδονίας

Ο Νομός Θεσσαλονίκης είναι ο μεγαλύτερος στην Μακεδονία και στη Βόρεια Ελλάδα. Διοικητικά ανήκει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και ταυτίζεται με την περιφερειακή ενότητα Θεσσαλονίκης.⁶

Πίνακας 2

Πηγή : [www. http://www.ypes.gr/el/regions/aytodioikhsh/perifereies/perifereiakesenothtes/](http://www.ypes.gr/el/regions/aytodioikhsh/perifereies/perifereiakesenothtes/) (τοπική αυτοδιοίκηση)

Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
Ημαθίας
Θεσσαλονίκης
Κιλκίς
Πέλλας
Πιερίας
Σερρών
Χαλκιδικής

Πηγή : [www. http://www.ypes.gr/el/regions/aytodioikhsh/perifereies/perifereiakesenothtes/](http://www.ypes.gr/el/regions/aytodioikhsh/perifereies/perifereiakesenothtes/) (τοπική αυτοδιοίκηση)

Πίνακας 3

Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας
Γρεβενών
Καστοριάς
Κοζάνης
Φλώρινας

Πηγή : [www. http://www.ypes.gr/el/regions/aytodioikhsh/perifereies/perifereiakesenothtes/](http://www.ypes.gr/el/regions/aytodioikhsh/perifereies/perifereiakesenothtes/) (τοπική αυτοδιοίκηση)

---

⁶ <https://el.wikipedia.org> Τελευταία ανάκτηση 2/1/2017

Πίνακας 4

Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης
Δράμας
Έβρου
Θάσου
Καβάλας
Ξάνθης
Ροδόπης

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκε ως μελέτη περίπτωσης η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμοί, αποτελέσματα χρήσεως) και απολογιστικών στοιχείων των ετών 2011 έως και το 2014, των περιφερειών της Μακεδονίας για τη χρηματοοικονομική διερεύνηση της λειτουργίας των Ο.Τ.Α. Α' βαθμού.

2.1 Η περιφέρεια Ημαθίας

Η περιφερειακή ενότητα **Ημαθίας** είναι η περιοχή της Ελλάδας που βρίσκεται στη Μακεδονία και ανήκει στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Μεγαλύτερη πόλη του νομού είναι η Βέροια. Συνορεύει στα βόρεια με το νομό Πέλλας, στα ανατολικά με το νομό Θεσσαλονίκης, στα νότια με το νομό Πιερίας και στα δυτικά με το νομό Κοζάνης.

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι: (άρθρο 1 νόμου 3852/2010 ΦΕΚ τεύχος Α 87 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης)⁷

1. Δήμος **Βέροιας** με έδρα τη Βέροια και ιστορική έδρα τη Βεργίνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Βέροιας β. Αποστόλου Παύλου γ. Δοβρά δ. Βεργίνας και ε. Μακεδονίδος, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος **Αλεξάνδρειας** με έδρα την Αλεξάνδρεια αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλεξανδρείας β. Πλατέως γ. Μελικής και δ. Αντιγονιδών, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος **Νάουσας** με έδρα τη Νάουσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Νάουσας β. Ανθεμίων και γ. Ειρηνουπόλης, οι οποίοι καταργούνται.

---

⁷ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-thessalonikis/#more-247>

2.2 Ο Νομός Θεσσαλονίκης

Είναι ο μεγαλύτερος στην Μακεδονία και στη Βόρεια Ελλάδα. Διοικητικά ανήκει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και ταυτίζεται με την περιφερειακή ενότητα Θεσσαλονίκης.⁸

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι: (άρθρο 1 νόμου 3852/2010 ΦΕΚ τεύχος Α 87 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης)⁹

1. Δήμος **Θεσσαλονίκης** με έδρα τη Θεσσαλονίκη αποτελούμενος από τους δήμους α. Θεσσαλονίκης και β. Τριανδρίας, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος **Κορδελιού – Εύοσμου** με έδρα τον Εύοσμο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελευθερίου-Κορδελιού και β. Εύοσμου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος **Νεάπολης – Συκεών** με έδρα τις Συκιές αποτελούμενος από τους δήμους α. Συκεών β. Αγίου Παύλου γ. Νεαπόλεως και δ. Πεύκων, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος **Παύλου Μελά** με έδρα τη Σταυρούπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Σταυρουπόλεως β. Πολίχνης και γ. Ευκαρπίας, οι οποίοι καταργούνται.
5. Δήμος **Αμπελοκήπων – Μενεμένης** με έδρα τους Αμπελόκηπους αποτελούμενος από τους δήμους α. Αμπελοκήπων και β. Μενεμένης, οι οποίοι καταργούνται.
6. Δήμος **Πυλαίας – Χορτιάτη** με έδρα το Πανόραμα και ιστορική έδρα το Χορτιάτη αποτελούμενος από τους δήμους α. Πανοράματος β. Πυλαίας και γ. Χορτιάτη, οι οποίοι καταργούνται.
7. Δήμος **Χαλκηδόνος** με έδρα τα Κουφάλια και ιστορική έδρα τη Γέφυρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Χαλκηδόνος β. Αγίου Αθανασίου και γ. Κουφαλίων, οι οποίοι καταργούνται.
8. Δήμος **Δέλτα** με έδρα τη Σίνδο αποτελούμενος από τους δήμους α. Εχεδώρου β. Αξιού και γ. Χαλάστρας, οι οποίοι καταργούνται.
9. Δήμος **Ωραιοκάστρου** με έδρα το Ωραιόκαστρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ωραιοκάστρου β. Μυγδονίας και γ. Καλλιθέας, οι οποίοι καταργούνται.
10. Δήμος **Λαγκαδά** με έδρα τον Λαγκαδά και ιστορική έδρα τον Λαχανά αποτελούμενος από τους δήμους α. Λαγκαδά β. Λαχανά γ. Ασσήρου δ. Σοχού ε. Καλλινδοίων στ. Κορώνειας και ζ. Βερτίσκου, οι οποίοι καταργούνται.

---

⁸ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-thessalonikis/#more-247>

⁹ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-thessalonikis/#more-247>

11. Δήμος **Θερμαϊκού** με έδρα την Περαία αποτελούμενος από τους δήμους α. Θερμαϊκού β. Επανομής γ. Μηχανιώνας, οι οποίοι καταργούνται.
12. Δήμος **θέρμης** με έδρα τη θέρμη αποτελούμενος από τους δήμους α. θέρμης β. Μίκρας γ. Βασιλικών, οι οποίοι καταργούνται.
13. Δήμος **Βόλβης** με έδρα το Σταυρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Γεωργίου β. Μαδύτου γ. Αρέθουσας δ. Απολλωνίας ε. Ρεντίνας και στ. Εγνατίας, οι οποίοι καταργούνται.
- B. Στο δήμο **Καλαμαριάς** δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

2.3 Ο Νομός Κοζάνης

Ήταν ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδος, ενώ από το 2011 αποτελεί μία από τις 74 περιφερειακές ενότητες της χώρας, Βρίσκεται στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας και υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Είχε πληθυσμό 170.196 κατοίκων, κατά την Απογραφή του 2011.

Ο Νομός Κοζάνης, από το 2011 και με την εφαρμογή του «Προγράμματος Καλλικράτης», αποτελεί την Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, με μόνιμο πληθυσμό 170.196 κατοίκους, σύμφωνα με την Απογραφή του 2011. Με την συνένωση και συγχώνευση των Δήμων από 16 σε 4, οι νέοι δήμοι που προέκυψαν είναι οι:¹⁰

Δήμος	Έδρα
Βοΐου	Σιάτιστα
Εορδαίας	Πτολεμαΐδα
Κοζάνης	Κοζάνη
Σερβίων-Βελβεντού	Σέρβια

Πίνακας 5

2.4 Ο Νομός Πέλλας

Ο Νομός Πέλλας βρίσκεται στη Μακεδονία και ανήκει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Συνορεύει στα βόρεια με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, στα βορειοανατολικά με τον Νομό Κιλκίς, στα νοτιοανατολικά με τον Νομό Θεσσαλονίκης, στα νότια με το Νομό Ημαθίας και Νομό Κοζάνης και στα δυτικά με το Νομό Φλώρινας.¹¹

¹⁰ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82

¹¹ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-thessalonikis/#more-247>

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος **Έδεσσας** με έδρα την Έδεσσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Βεγορίτιδος και β. Έδεσσας, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος **Αλμωπίας** με έδρα την Αριδαία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αριδαίας και β. Εξαπλατάνου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος **Σκύδρας** με έδρα τη Σκύδρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Μενήιδος και β. Σκύδρας, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος **Πέλλας** με έδρα τα Γιαννιτσά και ιστορική έδρα την Πέλλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Γιαννιτσών β. Κύρρου γ. Πέλλας δ. Κρύας Βρύσης και ε. Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι οποίοι καταργούνται.

(άρθρο 1 νόμου 3852/2010 ΦΕΚ τεύχος Α 87 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης)

2.5 Νομός Πιερίας

Η **Πιερία** είναι ένας από τους πενήντα ένα νομούς της Ελλάδας. Βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Μακεδονίας (Κεντρική Μακεδονία). Πρωτεύουσά της είναι η Κατερίνη. Η ονομασία Πιερία προέρχεται από την αρχαία φυλή και την αρχαία χώρα της Πιερίδος. Στην Πιερία, υπάρχουν πολλές τοποθεσίες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, όπως το Δίον, η Πύδνα, τα Παλιάμπελα Κολινδρού και ο Πλαταμόνας. Η Πιερία είναι επίσης πατρίδα του Ορφέα και των Μουσών. Ο Ολύμπος, το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας και έδρα των Ελλήνων θεών, υψώνεται στο νότιο μέρος της Πιερίας. Τα Πιέρια Όρη βρίσκονται στα δυτικά. Ο πληθυσμός παρουσιάζει αυξητική τάση, ενώ το μεταναστευτικό ρεύμα είναι περιορισμένο.¹²

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος **Δίου – Ολύμπου** με έδρα το Λιτόχωρο και ιστορική έδρα το Δίον αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανατολικού Ολύμπου β. Δίου και γ. Λιτόχωρου, οι οποίοι καταργούνται.¹³
2. Δήμος **Πύδνας – Κολινδρού** με έδρα το Αιγίνιο και ιστορική έδρα τον Κολινδρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αιγινίου β. Κολινδρού γ. Μεθώνης και δ. Πύδνας, οι οποίοι καταργούνται.

---

¹² <https://el.wikipedia.org>

¹³ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-pierias/#more-249>

3. Δήμος **Κατερίνης** με έδρα την Κατερίνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελαφίνας β. Κατερίνης γ. Κορινού δ. Παραλίας ε. Πέτρας και στ. Πιερίων, οι οποίοι καταργούνται.

2.6 Νομός Καστοριάς

Ο νομός Καστοριάς ήταν ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδας και ένας από τους τέσσερις της δυτικής Μακεδονίας, ενώ από το 2011 αποτελεί μία από τις 74 περιφερειακές ενότητες της χώρας. Είχε πληθυσμό 50.322 κατοίκους, κατά την απογραφή του 2011.¹⁴

Συνορεύει βόρεια με τον νομό Φλώρινας, στα νοτιοανατολικά με τον νομό Κοζάνης και στα νότια και νοτιοδυτικά με τους νομούς Γρεβενών και Ιωαννίνων, αντίστοιχα. Στα δυτικά συνορεύει με τη Αλβανία. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Καστοριά.

Η **Καστοριά** είναι πόλη της Ελλάδας και πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού. Βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Δυτικής Μακεδονίας. Ο πραγματικός πληθυσμός της πόλης ανέρχεται στους 13.387 κατοίκους. Περιβάλλεται από τη λίμνη της και συνδέεται με την ξηρά μέσω μιας ευρύτερης λωρίδας γης από επιχωματώσεις, δίνοντας την εντύπωση νησιού.

Στην μακραίωνα ιστορία της, μιάμιση χιλιετία από κτίσεως, γνώρισε πολιορκίες και κατακτήσεις από Βουλγάρους, Νορμανδούς και Τούρκους, διατηρώντας όμως μέχρι σήμερα σημαντικό αριθμό βυζαντινών εκκλησιών, κειμηλίων και αρχοντικών ως τεκμήρια της κατά καιρούς ακμής της, λόγω της επιτυχημένης εμπορίας και διακίνησης των γουναρικών σε σημαντικά κέντρα της Ευρώπης¹⁵

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι: (άρθρο 1 νόμου 3852/2010 ΦΕΚ τεύχος Α 87 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης).¹⁶

---

¹⁴ <https://el.wikipedia.org/wiki>

¹⁵ <https://el.wikipedia.org>

¹⁶ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-kastorias/#more-254>

1. Δήμος **Καστοριάς** με έδρα την Καστοριά αποτελούμενος από τους δήμους α. Καστοριάς β. Αγίας Τριάδος γ. Μεσοποταμίας δ. Κορεστίων ε. Αγίων Αναργύρων στ. Μακεδνών ζ. Βίτσιου και η. Κλεισούρας και την κοινότητα Καστρακίου, οι οποίοι καταργούνται.
  2. Δήμος **Ορεστίδος** με έδρα το Αργός Ορεστικό αποτελούμενος από τους δήμους α. Ορεστίδος και β. Ιώνα Δραγούμη, οι οποίοι καταργούνται.
  3. Δήμος **Νεστορίου** με έδρα το Νεστόριο αποτελούμενος από τους δήμους α. Νεστορίου β. Ακριτών και τις κοινότητες α. Γράμμου β. Αρρένων, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Ο δήμος Νεστορίου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

2.7 Ο νομός Χαλκιδικής

Ο νομός Χαλκιδικής είναι ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδας. Είναι ένας από τους νομούς του γεωγραφικού διαμερίσματος της Μακεδονίας και ανήκει διοικητικά στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Ο νομός συνορεύει Βόρεια - Βορειοδυτικά με τον νομό Θεσσαλονίκης και ανατολικά με το Άγιο Όρος, ενώ βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος στις υπόλοιπες διευθύνσεις. Περιλαμβάνει γεωγραφικά την χερσόνησο της Χαλκιδικής με το χαρακτηριστικό σχήμα των τριών χερσονήσων ('πόδια της Χαλκιδικής') πλην του μεγαλύτερου τμήματος της ανατολικότερης χερσονήσου του Αγίου όρους, που είναι διοικητικά ανεξάρτητη.¹⁷

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι: (άρθρο 1 νόμου 3852/2010 ΦΕΚ τεύχος Α 87 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης)¹⁸

1. Δήμος **Πολυγύρου** με έδρα τον Πολύγυρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανθεμόντα β. Ορμυλίας γ. Ζερβοχωρίων και δ. Πολυγύρου, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος **Σιθωνίας** με έδρα τη Νίκητη αποτελούμενος από τους δήμους α. Σιθωνίας και β. Τορώνης, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος **Κασσάνδρας** με έδρα την Κασσάνδρεια αποτελούμενος από τους δήμους α. Κασσάνδρας και β. Παλλήνης, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος **Νέας Προποντίδας** με έδρα τα Μουδανιά αποτελούμενος από τους δήμους α. Καλλικράτειας β. Μουδανιών και γ. Τρίγλιας, οι οποίοι καταργούνται.

---

¹⁷ <https://el.wikipedia.org>

¹⁸ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-chalkidikis/>

5. Δήμος **Αριστοτέλη** με έδρα την Ιερισσό και ιστορική έδρα την Αρναία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρναίας β. Παναγίας και γ. Σταγίρων – Ακάνθου, οι οποίοι καταργούνται.

2.8 Ο νομός Γρεβενών

Ο **νομός Γρεβενών** είναι νομός της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη (Γρεβενά). Έγινε ξεχωριστός νομός το 1964 όταν αποσπάστηκε τμήμα του νομού Κοζάνης και τμήμα του νομού Λαρίσης. Συνορεύει με το νομό Ιωαννίνων στα δυτικά, με το νομό Καστοριάς στα βορειοδυτικά, με το νομό Κοζάνης στα βόρεια, με το νομό Λάρισας στα νοτιοανατολικά και με το νομό Τρικάλων στα νότια.

Ο πληθυσμός του νομού Γρεβενών ήταν 37.947 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001 και η απόσταση από την πρωτεύουσα της Ελλάδος, την Αθήνα είναι 400 χιλιόμετρα ενώ από την Θεσσαλονίκη είναι 163 χιλιόμετρα. Ήταν ο πιο αραιοκατοικημένος νομός της Ελλάδας κατά την δεκαετία του '90.

Μεγάλο μέρος του νομού είναι ορεινή περιοχή και περιστοιχίζεται από τα βουνά Λύγκος στα δυτικά, Χάσια στα νοτιοδυτικά και Βούρινος στα βορειοανατολικά. Ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της χώρας, ο Αλιάκμονας διέρχεται μέσα από τον νομό και συγκεκριμένα από το κεντρικό και βορειοανατολικό μέρος του νομού. Η τοπική οικονομία στηρίζεται κυρίως στην γεωργία. Η καλλιέργεια σιταριού και οσπρίων (κύρια ρεβίθι) καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργούμενης γης. Η εκτροφή αμνοεριφίων και η κτηνοτροφία γενικότερα είναι επίσης αναπτυγμένη.

Σημαντική είναι και η συνεισφορά από τον αγροτουρισμό και οικοτουρισμό αλλά και από τη βιομηχανία ξυλείας. Το χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίτσας συγκεντρώνει κάθε χρόνο πλήθος επισκεπτών και είναι μία πηγή ζωής για την τοπική οικονομία. Για πλήρη κατάλογο των πόλεων και οικισμών του νομού δείτε επίσης Διοικητική διαίρεση νομού Γρεβενών¹⁹

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι: (άρθρο 1 νόμου 3852/2010 ΦΕΚ τεύχος Α 87 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης)²⁰

1. Δήμος **Δεσκάτης** με έδρα τη Δεσκάτη αποτελούμενος από τους δήμους α. Δεσκάτης και β. Χασίων, οι οποίοι καταργούνται.

---

¹⁹ <https://el.wikipedia.org>

²⁰ <http://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-grebenon/#more-234>

2. Δήμος **Γρεβενών** με έδρα τα Γρεβενά αποτελούμενος από τους δήμους

α. Γρεβενών

β. Βεντζίου

γ. Ηρακλεωτών

δ. Αγίου Κοσμά

ε. Γόργιανης

στ. Θεόδωρου Ζιάκα και τις κοινότητες α. Αβδέλλας β. Μεσολουρίου γ. Περιβολιού δ. Σαμαρίνης ε. Φιλιππαίων στ. Δότσικου ζ. Σμίξης, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Ο δήμος **Δεσκάτης** χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

Κεφάλαιο 4^ο

Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

4.1 Γενικά

Πολύς λόγος γίνεται κάθε τόσο για τα οικονομικά των ΟΤΑ. Η κατάσταση γίνεται χειρότερη όταν πλησιάζουν εκλογές αφού όλοι προσπαθούν να κερδίσουν τις εντυπώσεις προκαλώντας να υπάρξει διαφάνεια σχετικά με την διαχείριση των οικονομικών των ΟΤΑ. Ουσιαστικά όμως αυτό δεν έχει ισχύ γιατί σε κάθε Δήμο καταγράφεται πλέον η υπάρχουσα οικονομική κατάσταση βάσει δημοσιευμένων οικονομικών στοιχείων από τις ελεγχθείσες λογιστικές τους καταστάσεις ώστε να μπορούν να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα. Οι συγγραφείς έχουν δημιουργήσει μια εκτεταμένη βάση δεδομένων για ερευνητικούς σκοπούς με τα οικονομικά των ΟΤΑ από την οποία προέρχονται τα ευρήματα που ακολουθούν. Η βάση αυτή έχει τροφοδοτηθεί από πολλές πηγές, όπως το Υπουργείο Εσωτερικών, την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Ανασυγκρότησης (ΕΕΤΑΑ), το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) καθώς και από λογιστικές καταστάσεις που έχουν υποβληθεί από τους ΟΤΑ κατόπιν επικοινωνίας μαζί τους. Η βάση δεδομένων είναι ενημερωμένη για αρκετά χρόνια, όμως το έτος αναφοράς για το κείμενο που ακολουθεί είναι το 2007.

Είναι αναγκαίο να τονισθεί ότι οι ΟΤΑ αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα εφαρμογής της λογιστικής δεδουλευμένης βάσης και δημοσιεύουν Καταστάσεις Τέλους Χρήσης (δηλαδή, Ισολογισμό και Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης) στο δημόσιο τομέα. Σύμφωνα με το ΠΔ 315/1999 οι δήμοι που ικανοποιούν συγκεκριμένα κριτήρια (έσοδα πάνω από 1,5 εκατ. ευρώ ή πληθυσμό πάνω από 5.000 κατοίκους) είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόζουν τη λογιστική της δεδουλευμένης βάσης ή τη διπλογραφική λογιστική, όπως έχει επικρατήσει να λέγεται παρόλο που ο όρος δεν είναι δόκιμος. Η πληροφόρηση για την οικονομική κατάσταση των ΟΤΑ είναι πολύ καλύτερη και πολύ περισσότερη συγκριτικά με άλλους οργανισμούς όπως Πανεπιστήμια, Νοσοκομεία κ.λπ. παρόλο που οι οργανισμοί που ανήκουν σε αυτές έχουν τις ίδιες νομικές υποχρεώσεις.

Οι ΟΤΑ που είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόζουν το ΠΔ 315/1999 συμπεριλαμβανομένων και αυτών που το έχουν εφαρμόσει χωρίς να έχουν υποχρέωση είναι με βάση στοιχεία της ΕΕΤΑΑ 577.

1. Δείκτης Γενικής Ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας (liquidity ratios) εξετάζουν την ικανότητα της επιχείρησης / οργανισμού να ανταποκρίνεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προκύπτουν, κυρίως, από αγορές πρώτων υλών και εμπορευμάτων με πίστωση, έκδοση χρεογράφων και δάνεια διάρκειας μικρότερης του έτους και θα πρέπει να εξυπηρετούνται από το κυκλοφορούν ενεργητικό, το οποίο αποτελείται, κυρίως, από το ταμείο, τα αποθέματα και τις απαιτήσεις από τους πελάτες. Ουσιαστικά, οι αριθμοδείκτες ρευστότητας στηρίζονται στην υπόθεση ότι οι απαιτήσεις και τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού έχουν ίδιο χρόνο ρευστοποίησης μεταξύ τους και αντίστοιχο με αυτόν των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Οι βασικοί αριθμοδείκτες ρευστότητας και αυτοί που μας αφορούν περισσότερο και θα αναλύσουμε παρακάτω είναι οι δείκτες Γενικής και Άμεσης Ρευστότητας και ο δείκτης Διαθεσίμων.

Ο δείκτης **Γενικής Ρευστότητας** (Current ratio) υπολογίζεται διαιρώντας το κυκλοφορούν ενεργητικό (ή κεφάλαιο κίνησης) με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Γενική Ρευστότητα: Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις.

Σε πολλές περιπτώσεις, στον αριθμητή του κλάσματος περιέχονται μόνο τα βασικά στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού και συγκεκριμένα το ταμείο και τα ταμειακά ισοδύναμα, οι απαιτήσεις και τα αποθέματα.

$$\text{Γενική Ρευστότητα} = \frac{\text{Ταμείο και Ταμειακά Ισοδύναμα} + \text{Απαιτήσεις} + \text{Αποθέματα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Ο δείκτης Γενικής Ρευστότητας εκφράζει το *βαθμό στον οποίο οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις καλύπτονται από τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού*. Ένας δείκτης της τάξης του 2 δηλώνει πως η αξία των ρευστών και των ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης είναι διπλάσια από την αξία των υποχρεώσεων που θα πρέπει να αποπληρωθούν στο επόμενο έτος. Γενικότερα, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διατηρούν το δείκτη τουλάχιστον στα επίπεδα της μονάδας, έτσι ώστε το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού να μπορεί να καλύψει όλες τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Ένας δείκτης μεγαλύτερος της μονάδας προσδίδει μια μεγαλύτερη ασφάλεια αναφορικά με την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

Για τον προσδιορισμό του αποδεκτού επιπέδου του δείκτη, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης και το επίπεδο κινδύνου που είναι πρόθυμες να δεχτούν. Υψηλές τιμές του δείκτη πιθανώς να καταδεικνύουν αναποτελεσματική διαχείριση του κυκλοφορούντος ενεργητικού ή των μηχανισμών βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης. Πιο συγκεκριμένα, η επιχείρηση ενδέχεται να δεσμεύει πόρους σε στοιχεία που δεν δημιουργούν αξία (ταμείο και αποθέματα), να παρέχει μεγάλη πίστωση στους πελάτες της και άρα να αυξάνει τον πιστωτικό κίνδυνο ή να αδυνατεί να διαπραγματευτεί ευνοϊκότερους όρους αποπληρωμής με τους προμηθευτές της. Αντιθέτως, χαμηλές τιμές του δείκτη μπορεί να αντανakλούν προβλήματα ρευστότητας, ωστόσο μπορεί να είναι αποτέλεσμα ενός ευέλικτου κύκλου του κεφαλαίου κίνησης (working capital cycle) με ισχυρές λειτουργικές ταμειακές ροές και αποτελεσματική διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας.

2. Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας

Ο δείκτης Άμεσης Ρευστότητας (Quick or Acid ratio) υπολογίζεται διαιρώντας το άθροισμα του ταμείου και των ταμειακών ισοδύναμων και των απαιτήσεων με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

$$\text{Άμεση Ρευστότητα} = \frac{\text{Ταμείο και Ταμειακά Ισοδύναμα} + \text{Απαιτήσεις}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Η διαφορά μεταξύ του δείκτη Άμεσης Ρευστότητας και του δείκτη Γενικής Ρευστότητας συνίσταται στο ότι ο πρώτος επικεντρώνεται στα πιο εύκολα και άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού, δίνοντας έτσι μία καλύτερη εικόνα για την ικανότητα της επιχείρησης να καλύπτει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Στο δείκτη Άμεσης Ρευστότητας δεν λαμβάνονται υπόψη, κυρίως, τα αποθέματα, αλλά ούτε τα προπληρωμένα έξοδα και οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Ο λόγος εξαίρεσης των αποθεμάτων από το δείκτη προκύπτει αφενός από το διαχωρισμό τους σε πολλά και διάφορα είδη και αφετέρου από το ότι δεν πωλούνται αποκλειστικά τοις μετρητοίς αλλά και με πίστωση, γεγονός που αυξάνει τις απαιτήσεις και όχι το ταμείο. Τα προπληρωμένα έξοδα (προκαταβολές) εξαιρούνται από το δείκτη καθώς δεν υποδηλώνουν χρηματική απαίτηση αλλά απαίτηση έναντι τρίτων για παροχή υπηρεσιών, ενώ η αναβαλλόμενη φορολογία, παρόλο που εντάσσεται στο κυκλοφορούν ενεργητικό, απομειώνεται σε πολλά έτη και άρα δεν συμβάλλει στο επίπεδο ρευστότητας της επιχείρησης. Με βάση τα παραπάνω, ο δείκτης Άμεσης Ρευστότητας υπολογίζεται και ως εξής:

$$\text{Άμεση Ρευστότητα} = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα - Πρ. Έξοδα - Αν. Φορολογία}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Ο δείκτης Άμεσης Ρευστότητας θα πρέπει να παρέχει στην επιχείρηση / οργανισμό επαρκή κάλυψη έναντι του κινδύνου ρευστότητας, λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό αβεβαιότητας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Σε περίπτωση που η ζήτηση για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της επιχείρησης είναι σταθερή και προβλέψιμη, ο δείκτης μπορεί να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα. Αντιθέτως, όταν το περιβάλλον είναι ρευστό και η μεταβλητότητα των ταμειακών ροών μεγάλη, είναι προτιμότερο ο δείκτης να διατηρείται σε υψηλότερα επίπεδα. Γενικότερα, ένας δείκτης ίσος με τη μονάδα θεωρείται ικανοποιητικός, καθώς αυτό συνεπάγεται ότι η επιχείρηση μπορεί να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της χρησιμοποιώντας τα ρευστά και τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της.

Υψηλές τιμές του δείκτη Άμεσης Ρευστότητας είναι προτιμότερες καθώς καταδεικνύουν φερεγγυότητα, ωστόσο πέρα από κάποιο αποδεκτό όριο αποτελούν ένδειξη αναποτελεσματικής διαχείρισης των διαθεσίμων και των πελατών. Σε περίπτωση που μία επιχείρηση έχει πλεονάζοντα ρευστά διαθέσιμα θα πρέπει επιδιώκει την υλοποίηση νέων επενδυτικών σχεδίων που θα δημιουργούν αξία, ενώ εάν κάτι τέτοιο δεν καθίσταται εφικτό τότε τα χρήματα θα πρέπει να επιστρέφονται στους μετόχους είτε με τη μορφή μερισμάτων είτε μέσω της επαναγοράς μετοχών. Επεκτατική πιστωτική πολιτική προς τους πελάτες συνεπάγεται αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο και υψηλές επισφάλειες, με αποτέλεσμα να καταγράφονται ζημίες και να επιδεινώνεται το επίπεδο ρευστότητας της επιχείρησης. Αντιθέτως, χαμηλές τιμές του δείκτη πιθανώς να υποδηλούν υψηλό ρίσκο και αβεβαιότητα κάλυψης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Μάλιστα, σε περίπτωση που τα στοιχεία του κυκλοφορούν ενεργητικού δεν επαρκούν για την αποπληρωμή των άμεσων υποχρεώσεων της επιχείρησης, τότε θα πρέπει είτε να εκδοθεί νέο χρέος είτε να ρευστοποιηθούν πάγια περιουσιακά στοιχεία. Χαμηλές τιμές του δείκτη είναι αποδεκτές όταν οι λειτουργικές ταμειακές ροές είναι σταθερές και, κυρίως, όταν η επιχείρηση έχει κυρίαρχη θέση στον κλάδο, γεγονός που της επιτρέπει να επιτυγχάνει υψηλή πίστωση, τόσο σε χρηματική αξία όσο και σε διάρκεια, από τους προμηθευτές της.

3 Δείκτης Διαθεσίμων

Ο δείκτης Διαθεσίμων (Cash ratio) υπολογίζεται διαιρώντας το ταμείο και τα ταμειακά διαθέσιμα με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

$$\text{Διαθέσιμα} = \frac{\text{Ταμείο και Ταμειακά Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Το ταμείο περιλαμβάνει τα ρευστά διαθέσιμα, ενώ στα ταμειακά ισοδύναμα συμπεριλαμβάνονται τα χρεόγραφα που μπορούν να ρευστοποιηθούν άμεσα και γρήγορα, όπως έντοκα γραμμάτια, πιστοποιητικά καταθέσεων, εμπορικά χρεόγραφα, συμφωνίες επαναγοράς και βραχυπρόθεσμα κρατικά ομόλογα. Γενικότερα, για να συμπεριληφθεί ένα στοιχείο στα ταμειακά ισοδύναμα θα πρέπει να:

- ✓ είναι βραχυπρόθεσμο, που σημαίνει ότι θα πρέπει να λήγει σε λιγότερο από 3 μήνες,
- ✓ είναι εύκολα ρευστοποιήσιμο, συνθήκη που ικανοποιείται όταν οι πιθανοί αγοραστές είναι εύκολα διαθέσιμοι,
- ✓ μπορεί να ρευστοποιηθεί σε μία δεδομένη τιμή η οποία θα είναι γνωστή και δεν θα μεταβάλλεται σημαντικά,
- ✓ είναι χαμηλού κινδύνου (για το λόγο αυτό οι κοινές μετοχές δεν συμπεριλαμβάνονται στα ταμειακά διαθέσιμα αν και μπορούν να ρευστοποιηθούν άμεσα).

Ο δείκτης Διαθεσίμων είναι ο πιο αυστηρός και συντηρητικός δείκτης ρευστότητας και φανερώνει την ικανότητα της επιχείρησης / οργανισμού να αποπληρώσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις άμεσα, χρησιμοποιώντας αποκλειστικά τα ρευστά διαθέσιμα που κατέχει. Το αποδεκτό επίπεδο του δείκτη εξαρτάται από το ύψος, την ποιότητα και την Κυκλοφοριακής Ταχύτητας των εισπρακτέων λογαριασμών, το είδος των αποθεμάτων και τη διάρκεια των πιστώσεων που παρέχονται από τους προμηθευτές. Οι επιχειρήσεις καλούνται να εμφανίζουν ένα δείκτη που δεν θα επιτρέπει την αμφισβήτηση της ικανότητας ρευστότητάς τους και ταυτόχρονα δεν θα δημιουργεί την εντύπωση αναποτελεσματικής λειτουργίας τους.

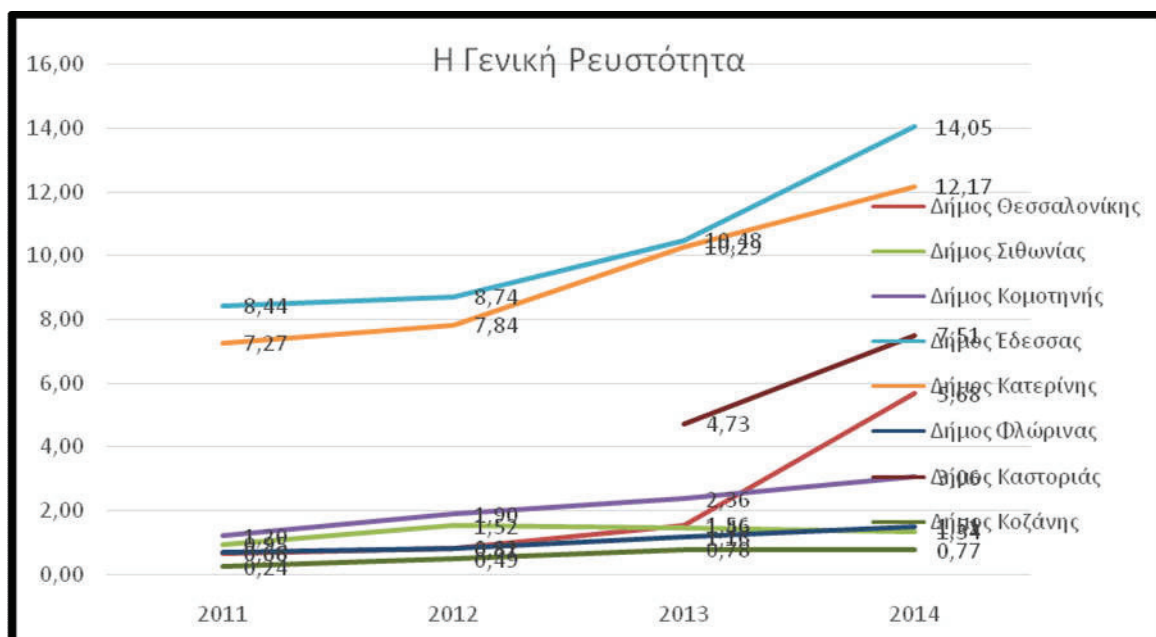
Υψηλές τιμές του δείκτη Διαθεσίμων είναι επιθυμητές από προμηθευτές και δανειστές, καθώς αποτελεί ισχυρή θετική ένδειξη για το επίπεδο ρευστότητας της

επιχείρησης / οργανισμού. Το γεγονός αυτό ενισχύει τη διαπραγματευτική δύναμή της, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνει καλύτερους όρους στις συμφωνίες με τα διάφορα συναλλασσόμενα μέρη. Από την άλλη, η διακράτηση υψηλών ρευστών διαθεσίμων υποδηλώνει περιορισμένες ευκαιρίες ανάπτυξης ή ατολμία στην πραγματοποίηση νέων επενδυτικών σχεδίων. Εταιρίες με υψηλό δείκτη Διαθεσίμων αποτελούν πιθανούς στόχους συγχωνύσεων-εξαγορών, καθώς οι εταιρίες-αγοραστές σκοπεύουν να εκμεταλλευτούν τα ρευστά διαθέσιμα και να χρηματοδοτήσουν τις δικές τους επιχειρηματικές δραστηριότητες. Αντιθέτως, χαμηλές τιμές του δείκτη πιθανώς να εγείρουν αμφιβολίες αναφορικά με την ικανότητα της επιχείρησης να δημιουργεί λειτουργικές ταμειακές ροές και να εισπράττει τις απαιτήσεις από τους πελάτες της, με αποτέλεσμα να καθίσταται επισφαλής η δυνατότητα αποπληρωμής των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών της. Ωστόσο, επιχειρήσεις που έχουν σταθερές λειτουργικές ταμειακές ροές, υψηλή ποιότητα εισπρακτέων λογαριασμών και μεγάλη πίστωση μπορούν να εμφανίζουν χαμηλούς δείκτες δίχως να επηρεάζεται αρνητικά η ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους.

4.10 Ανάλυση Αριθμοδεικτών Γενικής Ρευστότητας

Δείκτης Γενικής Ρευστότητας

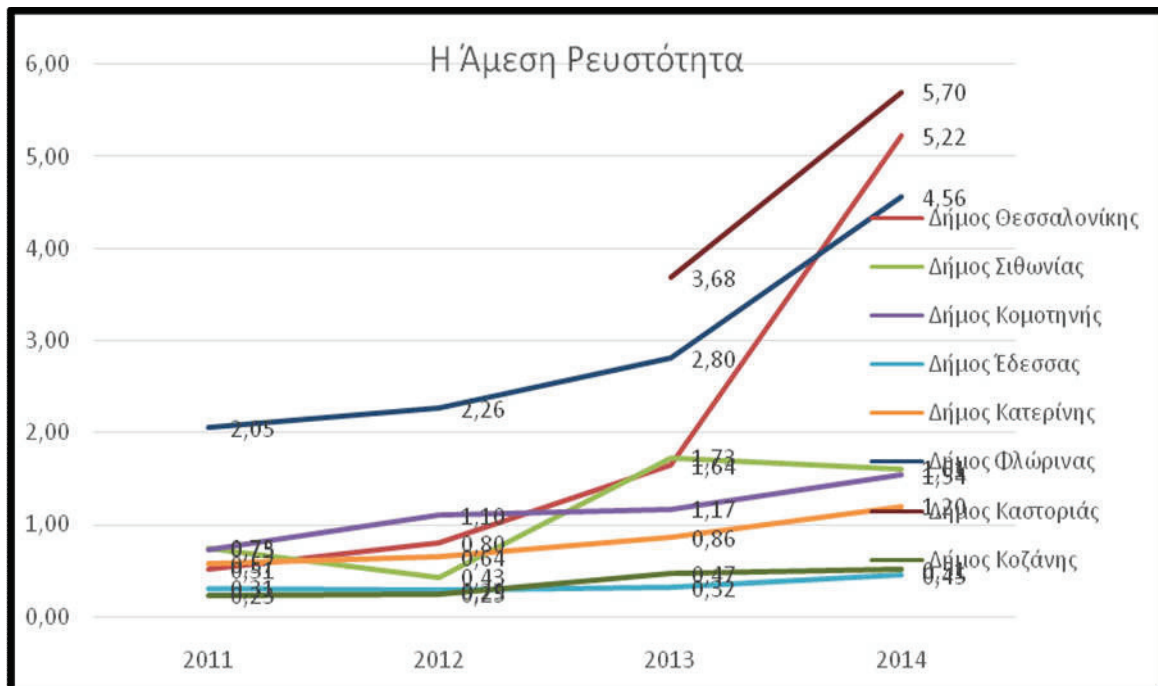
Δήμος	2011	2012	2013	2014	Μέσος όρος
Δήμος Θεσσαλονίκης	0,66	0,82	1,56	5,68	2,18
Δήμος Σιθωνίας	0,95	1,52	1,46	1,34	1,32
Δήμος Κομοτηνής	1,20	1,90	2,36	3,06	2,13
Δήμος Έδεσσας	8,44	8,74	10,48	14,05	10,43
Δήμος Κατερίνης	7,27	7,84	10,29	12,17	9,39
Δήμος Φλώρινας	0,68	0,81	1,16	1,51	1,04
Δήμος Καστοριάς			4,73	7,51	6,12
Δήμος Κοζάνης	0,24	0,49	0,78	0,77	0,57

4.11 Ανάλυση Αριθμοδεικτών Άμεσης Ρευστότητας

Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας

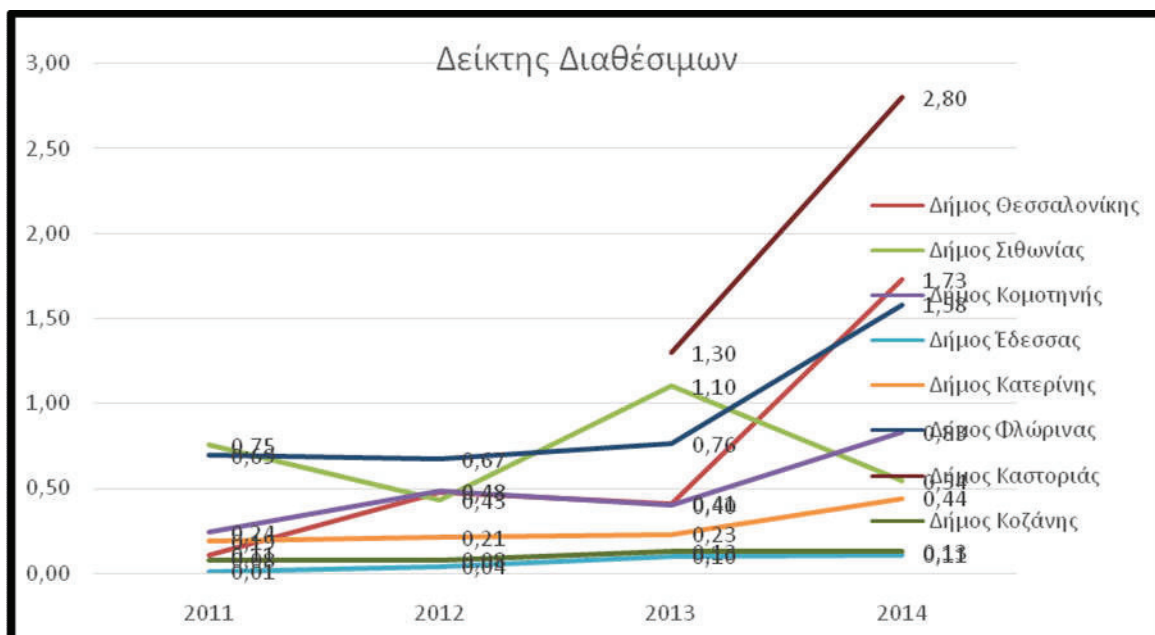
Δήμος	2011	2012	2013	2014	Μέσος όρος
Δήμος Θεσσαλονίκης	0,51	0,80	1,64	5,22	2,04
Δήμος Σιθωνίας	0,75	0,43	1,73	1,61	1,13
Δήμος Κομοτηνής	0,73	1,10	1,17	1,54	1,14
Δήμος Έδεσσας	0,31	0,29	0,32	0,45	0,34
Δήμος Κατερίνης	0,57	0,64	0,86	1,20	0,82
Δήμος Φλώρινας	2,05	2,26	2,80	4,56	2,92
Δήμος Καστοριάς			3,68	5,70	4,69
Δήμος Κοζάνης	0,23	0,25	0,47	0,51	0,37

4.12 Ανάλυση Δείκτη Διαθεσίμων

Δείκτης Διαθέσιμων

Δήμος	2011	2012	2013	2014	Μέσος όρος
Δήμος Θεσσαλονίκης	0,11	0,48	0,41	1,73	0,68
Δήμος Σιθωνίας	0,75	0,43	1,10	0,54	0,71
Δήμος Κομοτηνής	0,24	0,48	0,40	0,83	0,49
Δήμος Έδεσσας	0,01	0,04	0,10	0,11	0,07
Δήμος Κατερίνης	0,19	0,21	0,23	0,44	0,27
Δήμος Φλώρινας	0,69	0,67	0,76	1,58	0,93
Δήμος Καστοριάς			1,30	2,80	2,05
Δήμος Κοζάνης	0,08	0,08	0,13	0,13	0,11

4.13 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2011

Συγκεντρωτικά στοιχεία δείγματος ΟΤΑ Κεντρικής Μακεδονίας για το 2011 (11 δήμοι)

Ποσά σε €	Μέσος	Διάμεσος	Ελάχιστο	Μέγιστο
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	175.157.631		32.557.464	402.657.610
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	198.237.057		40.018.562	500.485.299
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	168.943.881		36.903.223	351.369.235
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	18.421.898		932.545	101.358.283
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	9.061.487		636.432	35.042.591
ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ	13.593.974		2.268.898	78.935.196
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ				
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	40.859.738		4.836.611	179.094.587
ΧΡΗΜΑΤΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	798.522		55.605	3.895.749
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	3.197.026		-8.814.625	63.113.096
ΜΕΡΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	-4.783.218		-9.869.153	-2.251.735
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	3.197.026		-4.940.926	1.071.735
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	6.575.066		2.329.643	16.404.991

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα που ακολουθεί, ο μέσος όρος του συνολικού ενεργητικού των ΟΤΑ του δείγματος ανέρχεται σε 198.237.057 € εκ. από το οποίο κατά μέσο όρο τα 175.157.631€ εκ. αφορούν πάγια στοιχεία. Το συνολικό ενεργητικό των ΟΤΑ χρηματοδοτείται κατά μέσο όρο κατά το ποσό των 168.943.881 € εκ. από ίδια κεφάλαια, € από 18.421.898 βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και 9.061.487€ εκ. από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τα μέσα έσοδα των ΟΤΑ του δείγματος προέρχονται κατά 13.593.974 € εκ. από ίδια έσοδα και κατά 0,00 € εκ. από επιχορηγήσεις. Τα μέσα χρηματοοικονομικά έξοδα ανέρχονται σε € 798.522,03. Το μέσο μικτό αποτέλεσμα ανέρχεται σε € 3.197. εκ., ενώ το μέσο αποτέλεσμα χρήσης είναι 3.197.026€. Από την πιο πάνω γενική και κατά μέσο όρο παρουσίαση οικονομικών στοιχείων των ΟΤΑ δεν μπορούν να εξαχθούν εξειδικευμένα συμπεράσματα λαμβάνοντας υπόψη μάλιστα και τη σημαντική ετερογένεια των δήμων η οποία είναι εμφανής στα λοιπά στατιστικά στοιχεία των οικονομικών μεγεθών (διάμεσος, μέγιστη, ελάχιστη τιμή). Όμως αυτό που προκύπτει από τη γενική εικόνα είναι ότι εφόσον οι ΟΤΑ δημοσιεύουν οικονομικές καταστάσεις τέλους χρήσεων βασισμένες στη λογιστική της δεδουλευμένης βάσης οι οποίες συνοδεύονται από πιστοποιητικό ορκωτού ελεγκτή – λογιστή μπορούν να διενεργηθούν χρηματοοικονομικές αναλύσεις αντίστοιχες με αυτές που αφορούν τον ιδιωτικό τομέα.

4.14 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2012

Συγκεντρωτικά στοιχεία δείγματος ΟΤΑ Κεντρικής Μακεδονίας για το 2012 (11 δήμοι)

Ποσά σε €	Μέσος	Διάμεσος	Ελάχιστο	Μέγιστο
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	159.296.138		30.854.931	402.679.450
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	182.389.893		39.020.898	500.625.411
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	159.657.063		36.563.972	379.803.934
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			786.819	75.031.116
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	7.536.545		560.346	32.523.680
ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ	11.538.468		2.032.843	70.575.602
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ				
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	34.068.248		6.024.720	171.924.911
ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ				
ΧΡΗΜΑΤΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	501.080		44.966	2.504.385
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	1.666.780		-10.953.808	49.841.462
ΜΕΡΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	-4.680.561		-11.663.384	4.557.422
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	1.700.450		-4.666.460	14.750.358
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	6.172.169		2.441.203	17.476.581

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα που ακολουθεί, ο μέσος όρος του συνολικού ενεργητικού των ΟΤΑ του δείγματος ανέρχεται σε 182.389.893 € εκ. από το οποίο κατά μέσο όρο τα 159.296.138€ εκ. αφορούν πάγια στοιχεία. Το συνολικό ενεργητικό των ΟΤΑ χρηματοδοτείται κατά μέσο όρο κατά το ποσό των 182.389.893 € εκ. από ίδια κεφάλαια, 159.657.063 € από 12.307.562 βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και 7.536.545 € εκ. από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τα μέσα έσοδα των ΟΤΑ του δείγματος προέρχονται κατά 11.538.468 € εκ. από ίδια έσοδα και κατά 0,00 € εκ. από επιχορηγήσεις. Τα μέσα χρηματοοικονομικά έσοδα ανέρχονται σε 501.080 € . Το μέσο μικτό αποτέλεσμα ανέρχεται σε 1.666.780 € , ενώ το μέσο αποτέλεσμα χρήσης είναι 3.197.026.

4.15 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2013

Συγκεντρωτικά στοιχεία δείγματος ΟΤΑ Κεντρικής Μακεδονίας για το 2013 (11 δήμοι)

Ποσά σε €	Μέσος	Διάμεσος	Ελάχιστο	Μέγιστο
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	161.897.506		31.012.295	406.134.350
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	186.169.403		39.330.626	505.274.394
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	167.791.593		37.079.860	416.408.157
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	7.992.853		834.867	45.312.848
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	6.918.020		477.861	29.941.816
ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ	10.864.431		1.858.115	66.382.318
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ				
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	31.319.716		6.058.698	157.714.007
ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ				
ΧΡΗΜΑΤΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	449.811		47.820	2.092.821
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	3.320.305		-9.684.489	60.569.734
ΜΕΡΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	-1.569.599		-6.807.245	13.427.087
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	3.337.146		-4.889.126	26.180.573
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	5.009.227		2.120.594	16.550.175

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα που ακολουθεί, ο μέσος όρος του συνολικού ενεργητικού των ΟΤΑ του δείγματος ανέρχεται σε 186.169.403 € εκ. από το οποίο κατά μέσο όρο τα 161.897.506€ εκ. αφορούν πάγια στοιχεία. Το συνολικό ενεργητικό των ΟΤΑ χρηματοδοτείται κατά μέσο όρο κατά το ποσό των 10.864.431 € εκ. από ίδια κεφάλαια, από 7.992.853 € εκ. βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και 6.918.020 € εκ. από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τα μέσα έσοδα των ΟΤΑ του δείγματος προέρχονται κατά 13.593.974 € εκ. από ίδια έσοδα και κατά 0,00 € εκ. από επιχορηγήσεις. Τα μέσα χρηματοοικονομικά έξοδα ανέρχονται σε 10.864.431 €. Το μέσο μικτό αποτέλεσμα ανέρχεται σε € 3.320.305. εκ., ενώ το μέσο αποτέλεσμα χρήσης είναι 3.337.146 €.

4.16 Συγκεντρωτικά Στοιχεία των Δήμων έτους 2014

Συγκεντρωτικά στοιχεία δείγματος ΟΤΑ Κεντρικής Μακεδονίας για το 2014 (11 δήμοι)

Ποσά σε €	Μέσος	Διάμεσος	Ελάχιστο	Μέγιστο
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	160.730.809		31.078.601	369.348.545
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	188.601.129		38.938.159	507.018.521
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	172.937.404		35.934.699	434.710.148
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	4.486.632		712.775	13.581.220
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	6.309.546		373.428	27.253.570
ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ	10.613.402		1.693.906	64.642.871
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ				
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	31.887.352		6.265.612	162.071.541
ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ				
ΧΡΗΜΑΤΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	426.557		42940,49	1.959.964
ΜΙΚΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	1.109.433		-12.281.841	43.911.557
ΜΕΡΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	-3.460.920		-6.638.069	614.406
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	-817.816		-5.084.076	2.499.193
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	5.317.946		2335808,66	19.618.937

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα που ακολουθεί, ο μέσος όρος του συνολικού ενεργητικού των ΟΤΑ του δείγματος ανέρχεται σε 188.601.129 € εκ. από το οποίο κατά μέσο όρο τα 160.730.809 € εκ. αφορούν πάγια στοιχεία. Το συνολικό ενεργητικό των ΟΤΑ χρηματοδοτείται κατά μέσο όρο κατά το ποσό των 10.613.402 € εκ. από ίδια κεφάλαια, 4.486.632€ από βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις και 6.309.546 € εκ. από μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τα μέσα έσοδα των ΟΤΑ του δείγματος προέρχονται κατά 13.593.974 € εκ. από ίδια έσοδα και κατά 0,00 € εκ. από επιχορηγήσεις. Τα μέσα χρηματοοικονομικά έξοδα ανέρχονται σε € 798.5223,03. Το μέσο μικτό αποτέλεσμα ανέρχεται σε 1.109.433 € εκ., ενώ το μέσο αποτέλεσμα χρήσης είναι ζημιογόνο κατά -817.816 €.

4.17 Γενικά Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των δήμων και την ανάλυση τους με αριθμοδείκτες, προέκυψαν συγκεκριμένα συμπεράσματα όσον αφορά την οικονομική κατάσταση των δήμων Σιθωνίας, Κομοτηνής, Κατερίνης, Έδεσσας, Θεσσαλονίκης, Καστοριάς και Κοζάνης. Πέρα όμως από τα ειδικά αυτά συμπεράσματα, όπως παρουσιάστηκαν στην ανωτέρω εργασία, προκύπτουν από την ανάλυση γενικότερες παρατηρήσεις που χαρακτηρίζουν στο σύνολό τους, τους υπό μελέτη δήμους και θα μπορούσαν να αποτελέσουν κοινό παρονομαστή και είναι τα εξής:

Σχεδόν όλοι οι Δήμοι παρουσίασαν μία βελτίωση σχετικά με τους προϋπολογισμούς τους. Οι δήμοι για κάθε οικονομική χρήση προϋπολογίζουν τόσο τα έσοδά τους, όσο και τα έξοδά τους, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ισοσκελισμένος προϋπολογισμός, γεγονός που αναδεικνύει τον ορθό σχεδιασμό, προγραμματισμό και σωστή οργάνωση των δράσεών τους.

Ο παράγοντας ε επιχορήγησης αποτελεί κινητήρια δύναμη για την εκτέλεση των αποφάσεων σχετικά με την υλοποίηση των έργων τους. Όσον αφορά τη διοίκηση ανθρωπίνων πόρων, παρατηρείται επίσης πρόβλημα στη σχεδίαση του ζητήματος για το ανθρώπινο δυναμικό.

Παρατηρήσεις

Για τους δήμους ή τις χρονιές που απουσιάζουν από τον πίνακα είτε δεν υπήρχαν αρκετά στοιχεία για να εξαχθούν οι αριθμοδείκτες ρευστότητας είτε οι αναρτημένες οικονομικές καταστάσεις των απουσιάζοντων δήμων ήταν φωτοτυπημένες και δεν φαινόταν τα απαραίτητα στοιχεία. Τα στοιχεία προήλθαν από τις ιστοσελίδες των ίδιων των δήμων καθώς και από τη διαύγεια.

Σύμφωνα λοιπόν με τους παραπάνω πίνακες και διαγράμματα διαπιστώνουμε ότι οι δείκτες γενικής ρευστότητας και οι δείκτες άμεσης ρευστότητας ουσιαστικά συμβαδίζουν με ανοδική τάση για όλους τους δήμους. Οι ικανοποιητικές τιμές είναι πάνω από 1 (≥ 1) όπου βλέπουμε πχ τον δήμο Θεσσαλονίκης το 2012, 2013, 2014 είναι ικανοποιητικός. Το ίδιο ικανοποιητικά κινούνται οι αντίστοιχοι δείκτες στους δήμους Σιθωνίας και Κομοτηνής και λιγότερο στην Καστοριά και το 2014 στο δήμο Φλώρινας.

Τέλος ο δείκτης διαθεσίμων δείχνει την ρευστότητα των δήμων για τα συγκεκριμένα έτη όπου οι τιμές είναι χαμηλές, πράγμα λογικό εξαιτίας της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας και στην Νότια Ευρώπη γενικότερα. Ο συγκεκριμένος δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας μόνο για τους δήμους Θεσσαλονίκης, Σιθωνίας και Καστοριάς και μόνο τα 2 τελευταία χρόνια που σημαίνει ότι οι υπόλοιποι δήμοι έχουν πρόβλημα ρευστότητας.

Στα παραπάνω προβλήματα και αδυναμίες που παρατηρούνται στους δήμους ο νέος νόμος 3852/2010 ‘’ Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης’’ καλείται να επιφέρει αλλαγές και να προσφέρει αποτελεσματικές λύσεις. Επίσης κάθε Δήμος καλείται να παρέχει τη διαφάνεια στα οικονομικά των δήμων, των προγραμματικών προϋπολογισμών και την οικονομική διαχείριση.

Έχουμε υποχρεωτικό καθορισμό από το όργανο του Δημοτικού Συμβουλίου του ει το ανώτατου ύψους προϋπολογισμού εξόδων του επόμενου έτους για κάθε δημοτική και τοπική κοινότητα. Με βάση αυτό το ποσό το συμβούλιο της τοπικής και δημοτικής κοινότητας καταρτίζεται το σχέδιο προϋπολογισμού των έργων και δράσεων του.

Βιβλιογραφία

1. Van Der Hoek M. P. (2005), «From Cash to Accrual Budgeting and Accounting in the Public Sector: The Dutch Experience», Public Budgeting & Finance, Vol. 25, Issue 1, pp. 32-45
2. Christiaens J. R. and Vanhee C. (2002), «Innovations in Governmental Accounting Systems», Innovations in Governmental Accounting, Part IV, pp 191-202
3. Paulsson G. (2006), «Accrual Accounting in the public sector: Experiences from the Central Government in Sweden», Financial Accountability & Management, Vol 22, pp. 47-62
4. - Γ. Βενιέρης / Σ. Κοέν, «Τα Οικονομικά των ΟΤΑ: Ανάλυση των Λογιστικών Καταστάσεων Τέλους Χρήσης»
5. Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις. Νόμος 4308/2014. Τράπεζα Epsilon Net A.E. www.e-foreologia.gr/lawbank (2/1/2017)
6. Χρηματοοικονομική Διοίκηση Θεωρία και Πρακτική (2008) Βασιλείου Δημήτριος, Ηρειώτης Νικόλαος Εκδόσεις Rosili
7. Ρεβάνογλου Ανδρέας – Γεωργόπουλος Ιωάννης (2003). Εκδόσεις Interbooks. Γενική Λογιστική με ΕΓΛΣ. Αθήνα
8. Διπλωματική Εργασία της φοιτήτριας Κεραμιδόγλου Κυριακής με θέμα: Η μετάβαση από το Λογιστικό στο Διπλογραφικό Σύστημα στους Δήμους , Πανεπιστήμιο Μακεδονίας , Σχολή Επιστημών Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής Θεσσαλονίκη 2014. ΚΥΑ 6821/Γ5-908, Κύρωση των αποτελεσμάτων του πραγματικού πληθυσμού της γενικής απογραφής πληθυσμού της 18^{ης} Μαρτίου 2001, (ΦΕΚ 715/12.06.2002 τ.Β')
9. <http://et.diavgeia.gov.gr> [Τελευταία πρόσβαση 2/1/2017]
10. <https://thessaloniki.gr> [Τελευταία πρόσβαση 22/5/2017]
11. <http://www.dimosbyrona.gr>[Τελευταία πρόσβαση 12/12/2016]
<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/22433>[Τελευταία πρόσβαση 18/3/2017]
12. <https://www.kallikratis.eu/dimoi-systasi-dimon-nomos-thessalonikis/#more-247>
[Τελευταία πρόσβαση 12/12/2016]